

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 23. toukokuuta 2011

Pyhäjärveläisyyden vaali – Karjalan puolustaja

N:o 5 56. vuosikerta

Karjalan Liiton puheenjohtajistoon pyhäjärveläisjuurinen kansanedustaja Antti Kaikkonen

Kautta Karjalan Liiton 70-vuotisen historian on puheenjohtajistoon noussut nyt toinen pyhäjärveläisjuurinen, **Antti Kaikkonen**. Hänet valittiin liittokokouksessa 14.5.2011 Karjalan Liiton liittovaltuuston toiseksi varapuheenjohtajaksi kaudelle 2011-2013.

Isoisänsä puolelta pyhäjärveläisjuurisella, tuusulalaisella Kaikkosella onni potki myös huhtikuussa pidetyissä eduskuntavaaleissa, kun hän tunnuslauseella ”Mainettaan parempi” tuli valituksi kolmannelle kaudelle Uudenmaan vaalipiiristä keskustan eduskuntaryhmässä.

Onnenkantamoinen oli kaiketi myötä silloinkin, kun Kaikkonen syntyi maailmaan Ystävänpäivänä 14.2.1974. Hyvä enne päivässä liene ollut se, että tasan samana päivänä, 59 vuotta aiemmin syntyi merkittävin historiankirjoihin viime vuosisadalta jäävä pyhäjärveläispoliitikko, **Nestori Kaasalainen** (s. 14.2.1915). Nestori Kaasalainen oli aikoinaan 1977-1988 Karjalan Liiton hallituksen jäsen, muttei kuulunut puheenjohtajistoon. Liiton kunniajäseneksi Kaasalainen kutsuttiin 1989.

Samoihin aikoihin 1985-1987 Liiton hallituksessa Kaasalaisen kanssa oli myöskin toinen pyhäjärveläinen, **Toivo Leppänen** Raumalta.

Ensimmäinen Liiton puheenjohtajistoon aikoinaan noussut pyhäjärveläisjuurinen oli **Enok (Eeno) Pusa** (1888-1995). Sosiaalidemokrat

Kansanedustaja Antti Kaikkonen Tuusulasta kevään eduskuntavaalikamppailun aikaan.

kraattina 1945 eduskuntaan alkuaan Kymen vaalipiiristä valittu, 9 vuotta kansanedustajana toiminut Pusa nousi vielä kansanedustajauransa päätteeksi eduskuntaan Helsingin vaalipiiristä puoleksi vuodeksi vv. 1961-62 Työväen ja pienviljelijäin sosiaalidemokraattisen liiton eduskuntaryhmässä. Karjalan Liiton hallituksen varapuheenjohtajana hän toimi 1940-41 huhtikuussa 1940 perustetun Liiton ensimmäisessä hallituksessa.

Antero Pärssinen johti kokouksessa puhetta

Taukoineen viisi tuntia kestänyttä liittokokousta ve-

dettiin kolmen, kokouksessa tehtävään valitun puheenjohtajan voimin. Kolmantena ja viimeisenä nuijaan tarttui **Antero Pärssinen**. Hän on Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön nykyinen kuniapuheenjohtaja ja helmi-kuulle asti toiminut useita vuosia hallituneuvoston puheenjohtana.

Säätiön liittokokousedustajana kokoukseen osallistunut Pärssinen sai kunnian paukutella pöytään kokouksen päätökset kaikista kokouksen vaalilautakunnan esittämistä henkilövalinnoista. Hän muisti kiitellä onneaan olla valitsemassa pyhäjärveläisjuurista Kaikkosta puheenjohtajiston jäseneksi.

Liittovaltuustoon kaudelle 2011-2013 valittiin uutena jäsenenä Karjalaisten Pitäjäyhdistysten Liiton kiintiössä, Käkisalmen alueelta aiemmin varajäsenenä valtuustossa toiminut **Kaarina Pärssinen** Vpl. Pyhäjärvi-seurasta. Karjalaseurojen Satakunnan piirin toisen edustajan, Vammalan Karjalaseuraa edustavan **Pekka Salosen** varamieheksi (uusi) liittovaltuustoon nousi **Yrjö S. Kaasalainen** Harjavallan Karjalaseurasta. Kaasalainen toimii myös Vpl. Pyhäjärvi-Säätiössä hallituksen puheenjohtajana.

Ajoittain värikkäästi keskustellut kokous päätti useiden äänestysten jälkeen hyväksyä Karjalan Liitolle sen hallituksen esittämät muutokset Liiton sääntöihin sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat vuosille 2011-13.

Paljon ennakoonkin julkisuudessa reposteltu Liiton jäsenmaksu hyväksyttiin esitykset mukaisesti ja nousee tästä vuodesta lähtien Liittoon kuuluvilta jäsenseuroilta 10 euroksi/henkilöjäsen. Säätiöt maksavat edelleen 600 eur/vuosi.

Toimintasuunnitelmasta ilmenee mm. että ensi vuoden 2012 Karjalaiset Kesäjuhlat järjestetään Lahdessa ja juhlien teemaksi on valittu Käden taidot.

KAARINA
PÄRSSINEN

Puheenjohtajakolmikko Maija-Liisa Lindqvist (vas.), Marjo Matikainen-Kallström ja Eevaliisa Kurki. Kuva: Mervi Piipponen.

Nainen ensi kertaa Karjalan Liiton johtoon

Karjalan Liiton liittokokouksessa valittiin nyt historiassa ensimmäistä kertaa nainen liiton johtoon.

Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kansanedustaja **Marjo Matikainen-Kallström**. Hän on isän puolelta Talista ja äidin puolelta Viipurista kotoisin.

Vuonna 1965 Lohjalla syntynyt espoolainen Matikainen-Kallström toimi Europarlamentin jäsenenä 1996-2004 ja on ollut koomuksen ryhmässä kansanedustajana vuodesta 2004 alkaen.

Suuri yleisö muistaa hänet ennen muuta urheilusuorituksistaan ja häntä edelleen saattlevasta, len-

täväksi lauseeksi jääneestä ”Havuja perkele”. Matikainen voitti hiihdossa olympiakultaa, useita MM-taleja ja valittiin vuoden urheilijaksi 1986, 1987 ja 1989. Hän voitti naisten myös hiihdon maailmancupin kokonaiskilpailun vuosina 1986, 1987 ja 1988.

Vuodesta 1995 Karjalan Liitto 16 vuotta johtanut YTM **Markku Laukkanen** luopui puheenjohtajan tehtävästä. Markku Laukkanen kutsuttiin Liiton kuniapuheenjohtajaksi. Laukkanen oli kansanedustaja vuosina 1991-1995 ja 1999-2011, mutta putosi Kymen vaalipiirissä keskus-

tan ryhmän toiseksi varamieheksi huhtikuun vaaleissa.

Liiton varapuheenjohtajiksi valittiin lahtelainen talousneuvos, ex-kansanedustaja **Maija-Liisa Lindqvist** ja hyvinkääläinen suunnittelija **Eevaliisa Kurki**, joka toimii Hyvinkään Karjala-seuran puheenjohtajana.

Karjalan Liiton liittovaltuuston puheenjohtajana jatkaa ministeri **Matti Puhakka**, ensimmäisenä varapuheenjohtajana kansanedustaja **Esko Kurvinen** ja uutena toiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin siis **Antti Kaikkonen**. -KP

Antero Pärssinen johti vuorollaan Karjalan Liiton liittokokousta. Kuvassa kokouksen sihteereinä toimineet kulttuurintuottajat Saija Pelvas ja Mervi Piipponen Liitosta, Antero Pärssinen sekä Liiton toiminnanjohtaja Satu Hallenberg. Kuva: Kaarina Pärssinen.

23. toukokuuta 2011

Jotain vanhaa, jotain uutta

Vpl. Pyhäjärvi-lehdestä julkaistaan jo 58. vuosikertaa. Takana on vuosikymmenien taival, ja tänä aikana lukuisat pyhäjärveläisjuuriset ihmiset ovat antaneet vapaaehtoisen panoksensa tämän lehden tekoon.

Se on karjalaisen perinnehlehen tarkoituksin, ja samalla elinehto, että lukijat ryhtyvät myös lehden tekijöiksi. Näin saadaan talteen arvokkaita muistikuvia ja kertomuksia, joita ei välttämättä ole koottu "virallisiin" historiateoksiin.

Joku voi muistaa asian toisin kuin naapuri tai kauempana asuva kylänmies, mutta sen ei pidä olla este kirjoittamiselle. Kaikkien yksityiskohtien todenperäisyyttä on mahdotonta näin vuosien jälkeen tarkistaa. Tärkeää on kuitenkin muistella ja kirjoittaa asioita kaikkien pitäjälehtemme lukijoiden nähtäväksi. Palkitsevaa on se, että moni kirjoitus on synnyttänyt lisää tarinoita ja uusia juttuja ja näkökulmia seuraaviin numeroihin.

Karjalaiset pitäjälehdet tallentavat osaltaan palasia koko Suomen historiasta ja kansankeronnasta. Samaa arvokasta työtä tekevät kyläkirjoja ja muita tallenteita koostavat toimikunnat ja työryhmät. Kenties vielä kaikki Pyhäjärvenkin kylät ja koulupiirit päätyvät kansien väliin.

Kun kotiseutumatkailu Karjalan kannakselle vapautui, ovat nämä eri sukupolvien voimalla tehdyt matkat antaneet paljon kirjoittamisen intoa myös pitäjälehtiin. Tuleva kesä tuo tullessaan uudet retket. Pyhäjärvi-lehti ottaa edelleen myös matkakertomuksia vastaan, mutta niissä toivotaan entistä tiiviimpää kerrontaa matkan tärkeimmistä antimista. Toimituksella on myös oikeus lyhentää ja muokata saamaansa aineistoa.

Pyhäjärvi-lehden palstoille halutaan myös nuoremman polven kirjoituksia ja haastatteluja. Jälkipolvien parista on kiinnostavaa kuunnella, miten he ovat omat juurensa tiedostaneet, miten kokevat karjalaisuuden nyt ja tulevaisuudessa. Samalla on mahdollisuus kuulla kertomuksia eri suvuista kuin myös saada tietoa eri tahoilla ja ammateissa toimivista, pyhäjärveläisiä sukujuuria omaavista ihmisistä. Esimerkiksi vuosien aikana Pyhäjärvi-Säätiön stipendin saaneiden opiskelijoiden – monien jo valmistuneiden – henkilöiden kuulumisia ottaisimme mielellämme vastaan. Olkaa aktiivisia ja ottakaa toimitukseen yhteyttä!

Tätä kirjoittaessa edessä on Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen matka Karjalaan, erityisenä tutustumiskohteena nyt Pyhäjärvi ja Sakkola. Tulevia vuosia silmälläpitäen on nähty tärkeäksi saada tietoa myös naapurikunnista sen oman, rakkaan kotipitäjän lisäksi. Karjalan alueiden tietäjiä ja tuntevia tarvitaan varmasti matkanjohtajina ja oppaina tulevaisuudessakin, ja on korkea aika kouluttaa uusia toimijoita tähänkin tehtävään.

Kesään kuuluvat myös monet karjalaiset pitäjä- ja sukujuhlat. Tapahtumajärjestäjille parasta kiitosta on runsaslukuinen yleisö. Perheissä hyvää käytännön Karjala-työtä on se, että nuoretkin sukupolvet houkutellaan mukaan. Toivottavasti juhlilla on myös heille tarjottavaa.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Tunnustuksia pyhäjärveläisille Piirakkamestariksi nimettiin Juhani Forsberg

Karjalan Liiton myöntämät piirakkamestarin arvonimet julkistettiin Liiton liittokokouksen yhteydessä pidetyssä ansiomerkkien ja toimintapalkintojen luovutus-tilaisuudessa.

Ensimmäisenä pyhäjärveläisenä Liiton viime vuodesta alkaen myöntämien piirakkamestarin joukkoon kohosi **Juhani Forsberg**. Tälläkin kertaa ympäri maata tulevien piirakkamestareiden joukko oli hyvin naisvaltainen.

Karjalan Liiton piirakkamestari -arvonimi myönnetään hakemuksesta Karjalan Liiton jäsenseurojen jäsenille. Forsbergille sitä anoi Vpl. Pyhäjärvi-seura.

Arvonimi myönnetään numeroituina. Arvonimen tunnukseksi saajalle luovutetaan rintaan kiinnitettävä, nimellä varustettu tunnus sekä kunniakirja, jotka Juhani Forsbergille ojensivat järjestyksessä ensimmäiseksi piirakkamestariksi viime vuonna valittu **Aira Viitanen** ja Liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg**.

– Kriteerit ovat niin kovaa, että mahtakohan minusta olla siihen, tuumi Forsberg, kun Vpl. Pyhäjärvi-seura varovasti tiedusteli häneltä jo viime vuonna, suostuisiko hän vastaanottamaan arvonimen, jos seura sitä hänelle anois.

Mm. monien piirakkatalkoiden ja piirakkatalkokurssien vetäjänä sekä tuhansien karjalanpiirakkoiden, vatruskoiden ja sultsinoiden tekijänä niin karjalaisen kuin muidenkin keskuudessa, niin televisiossa kuin ulkomaillakin tunnettu Forsberg sai ansioidensa perusteella piirakkamestarin arvonimen, mikä tunnustus hänelle varsin itseoikeutetusti kuuluu.

Piirakkatuomariksi kesäjuhlien kilpailuun Turkuun

Vpl. Pyhäjärvi-Seurassa puheenjohtajana 1985-1998 ja 2007 alkaen kunniapuheenjohtajana toiminut Forsberg on edistänyt karjalanpiirakkakulttuurin säilymistä valmistamalla lukuisiin seuran syys- ja kevätkokouksiin sekä johtokunnan/hallituksen kokouksiin kaikille tarjottavaksi karjalanpiirakoita ja innostamalla puheenjohtajakaudellaan myös toisia seuran luottamustoimissa olevia niitä leipomaan.

Viimeksi seuran paikalla ollut jäsenistö nautti hänen valmistamistaan karjalanpiirakoista ja vatruskoista marraskuussa 2010 pidetyssä syyskokouksessa.

Mainittakoon, että Forsberg valmistaa karjalanpii-

Tuore piirakkamestari Juhani Forsberg kiittää valittujen puolesta Karjalan Liiton toiminnanjohtaja Satu Hallenbergia ja päätuomari Aira Viitaniemeä. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

rakat eri täytteillä ruiskuoreen. Kuoritaikinaa varten hän jauhaa kotonaan kotitarvemyllyllä ruisjauhot suomalaisesta luomurukiista.

– Opin piirakkoiden teon hienoudet jo pienestä pojasta alkaen omalta äidiltäni. Minulle tämä arvonimi on yksi korkeimmin arvostamistani, sanoo Juhani Forsberg.

Hänet on kutsuttu kesäkuussa Turussa Karjalaisen Kesäjuhlien Piirakkamestaruuskilpailuiden tuomaristoon.

Toimintapalkinnot

Tänä vuonna Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö tuli kolmanneksi ja sai kunniakirjan säätiöiden sarjassa Karjalan Liiton jäsenseurojen toimintakilpailussa. Sarjassa oli 5 osallistunutta säätiötä.

Vpl. Pyhäjärvi-seura arvioitiin 10. parhaaksi 38 kilpaan osallistuneen pitäjaseuran sarjassa.

Karjalan Liitto jakoi lisäksi kultaisia ansiomerkkejä aktiivisille toimijoille. Myös urheilukilpailujen parhaita palkittiin.

KAARINA
PÄRSSINEN

Juhani Forsbergin rintamuksiin kiinnitettiin Karjalan Liiton Piirakkamestarin tunnus. Kuva: Kaarina Pärssinen.

Henkipattona Aunuksesta Moskovaan - Ihmeellinen selviytymistarina

Suvannon seudun sukututkijoiden teemana on tämän vuoden aikana selvittää, mitä Suvannon seudun pitäjissä tapahtui Suomen itsenäistymisen aikana ja välittömästi sen jälkeisinä vuosina käsittäen vuodet 1917-1921. Arkistojen uumenista löytyy mielenkiintoista aineistoa, jota aikakauden historiankirjoituksissa on käsitelty vain pinnallisesti.

Seuraava artikkeli kertoo pyhäjärveläisen poliisikonstaapeli **Toivo Kaasalaisen** vaiherikkaasta taipaleesta jouduttuaan vuonna 1919 eräällä tiedustelumatkalla Aunuksessa bolševikkien vangiksi. Kuin ihmeen kaupalla hän selvisi hengissä, mutta vapautui vasta maaliskuussa 1921 rauhansopimuksen nojalla.

Vuonna 1917 Toivo meni Käkisalmeen ja sieltä edelleen vuonna 1918 Kannakselle ollen mukana 14 taistelussa Viipurin valtaus mukaan luettuna. Hän vapautui armeijasta huhtikuussa 1919, jonka jälkeen hän lähti muiden mukana toukokuussa Aunukseseen.

Tämä kertomus oikaisee myös Suomen Sotasurmat 1914-1922 projektissa esitetyt tiedot Toivo Kaasalaisen kohtalosta. Siinä hänet mainitaan edelleen kuolleeksi – toistuvista korjaustoivomuksista huolimatta.

Seikkailut Aunuksessa

Aunuksen rintamalla Toivo joutui jääkärikapteeni **Palomäen** johtamaan II pataljoonan I komppaniaan. Salmissa hänet määrättiin ryhmäpäälliköksi ja rintamalla varajoukkueenjohtajaksi. Ensimmäinen pysähdyspaikka oli Prääsäksen kylä, jossa majuri **Talvela** otti joukot vastaan. Sieltä joukot marssivat Matrussin kylään, joka oli vallattu hieman aiemmin piiripäällikkö **Pajarin** johdolla.

Matrussin kylässä jäätiin valmistelevaan asemia ja tiedustelemaan vihollisen toimia. Heidän tiedettiin majailevan läheisessä Poloviinan kylässä. Valittu joukko, johon Toivo kuului, lähti jännittävälle tiedustelumatkalle. Vastassa oli kaksi valejuoksuhaudaa, mutta kolmannelta alkoi vihollisen kiivas tulitus. Komppanianpäällikkö, jääkäriväiväpelä **Suuronen**, haavoittui. Toivo sai tehtäväksi mennä ketjua pitkin vasemmalle siivelle, määrätä miehet hitaasti peräytymään ja otamaan selvää vihollisen mahdollisesta saartoliikkeestä.

Tehtävää suorittaessaan muutaman sotilaan kanssa Toivo kohtasi 15-20 miestä käsittävän patrullin. Taroituksena oli päästää vihollinen mahdollisimman lähelle ja yllättää heidät käsipommein. Kuinka kävikään? Toivon kaverit luikkivat pakoon kuka minnekin suuntaan. Toivo jäi yksin ja hänen oli myös peräydyttävä noin 50 metrin päässä olevan kaatuneen puun latvuksen alle. Täällä hän värjötteli sydän kylmänä kahden tunnin ajan.

Eksyneenä oudossa maastossa
Ympäristö tuntui rauhalliselta. Toivo päätti hakeu-

tua omien yhteyteen. Hän joutui erään joen rannalle, mutta suuntavaisto oli kadonnut eikä hän tietänyt kumpaan suuntaan hänen oli kuljettava joutumatta vihollisen käsiin. Toivo teki päätöksen ja lähti kävelemään joen vartta myötävirtaan. Aamun sarastaessa hän saapui niitylle, jonka reunassa oli havuista kyhätty koju. Ase ampumavalmiina hän lähestyi kojua, joka oli onneksi tyhjä. Matka jatkui joen vartta eteenpäin.

Mäen alta joen poukamasta löytyi vene, jota oli määrittänyt airoista päätellen käytetty aivan hiljattain. Toivo askarrutti, että olivatko veneen käyttäjät omia vai vihollisia? Nyt oli nouseminen lähelle kummalle tahansa kummalle nousi penkaan takaa mies kivääri ojossa. Kaksi laukausta kaajahti, Toivo oli nopeampi.

Nyt tuli Toivolle kiire. Hänen oli päästävä kiireesti veneeseen heitettyään sitä ennen vihollisen kiväärin jokeen. Toivo uskoi omien joukkojen olevan joen toisella puolella. Hän pääsi onnellisesti toiselle rannalle, laski veneen tuulijalle ja ryhtyi tähyttämään. Pian ilmestyikin vastarannalle kaksi-kolmekymmentä miestä käsittävä vihollisjoukko, jonka äsken ammutut laukaukset olivat hälyttäneet. Nyt Toivo pakeni suin päin suunnasta tietämättä metsän pimentoon.

Vihollinen vastassa

Toivon taivallettua arviolta parin tunnin verran metsäpolkua pitkin eteen ilmestyi yht'äkkiä kolme aseistettua vihollista. ”Kädet ylös!”. Nyt seurasi perusteellinen tarkastus ja ase otettiin pois. Huomattuaan asemansa avuttomaksi Toivo lyöttäytyi ystävälliseksi

tarjoten pidättäjilleen tupakkaa. Hetken neuvoteltuaan kaksi pidättäjistä jatkoi matkaansa kolmannen lähtiesä viemään Toivoa päämajaan. Nyt olivat hyvät neuvot tarpeen. Mitä hänen pitäisi tehdä pelastuakseen. Kylä, jossa päämaja sijaitsi, näkyi jo puitten lomasta. Suunnitelma oli valmis.

Saattamatkan aikana Toivo oli pitänyt auttavalla venäjänkielen taidolla keskustelua yllä saattajansa kanssa ja saavuttanut näin hänen luottamuksensa. Toivo pysähtyi, tarjosi tupakkaa ja saattajan valppauden herpaantuessa napautti häntä nyrkillä leukaperiin. Oikea suora teki tehtävänsä. Mies tuupertui maahan ja nyt jälleen Toivolle juoksu maistui metsään suojaan. Takaa kuului viisi laukausta, etumatka riitti.

Pieni torppa

Toivo harhaili loppupäivän metsässä, kiersi kylän, jos sellainen sattui eteen. Hän oli nälissään, väsynyt ja levon tarpeessa. Hän teki erään puun alle havuista vuoteen, jossa lepäsi aamun koittoon saakka.

Suuntavaisto oli aamulla perin pohjin sekaisin. Kierrellessään metsässä hän saapui kolme kertaa samalle niitylle. Toivo otti nyt uuden suunnan ja joutui eräälle torpalle. Torpassa oli ainoastaan yksi huone. Istututtuaan penkille muurin takaa nousi kolme vihollista. Jännitys kohosi, mitä nyt tapahtuisi. Tilanteesta selvittiin. Torpan nainen osasi jonkun verran aunuksen suomea ja antoi Toivolle maitoa ja leipää. Syötyään Toivo tiedusteli tietä esikuntaan, mikä hänelle myös neuvottiin. Eihän Toivo tietenkään esikuntaan mennyt, vaan pakeni metsään, jossa harhaili jälleen koko päivän.

Toivo Kaasalainen omalla haudallaan 15.5.1921. Kuva: Pekka Pusa/Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö.

Petollinen emäntä

Metsätaipaleella vastaan sattui joki, jonka rannalla oli vene. Toivo lasketteli veneellä myötävirtaa ja päätyi isohkolle järvelle. Hän lähti soutamaan järven yli tietämättä, että suunta oli yhä syvemmälle Venäjälle.

Rantauduttuaan ja nälän ahdistamana hän meni erään ahdin taloon, jossa asui äiti kahden tyttärensä kanssa. Heiltä Toivo sai ruokaa. Naiset osasivat aunuksen kieltä ja keskustelu kiertyi Suomen asioihin. He valittivat kovasti oloaan ja mielivallan kohteeksi joutumistaan.

Keskustelun yhteydessä Toivo sai tietää, että matkaa Matrussin kylään oli tietä pitkin noin 25 virstaa. Metsän läpi oikotietä kuljettaessa matka lyhenisi puoleen. Toivo alkoi luottaa isäntäväkeen ja hän kertoi suoraan retkensä tarkoituksen. Toivo sai jopa suostuteltua emännän oppaaksi saattamaan hänet maksua vastaan Matrussin kylään. Emäntä ehdotti, että lähettäisiin vasta yöllä.

Pelastuksestaan onnellisena Toivo paneutui rauhallisesti ruokalevolle pirtin penkille, johon hän välittömästi nukahti. Kun Toivo oli nukkunut arviolta tunnin verran, tyttäret herättivät hänet ja sanoivat: ”Vieras lähtee meiltä pois, se on paha olla täällä”. Toivo oli niin väsynyt, että hän ei kiinnittänyt tyttöjen vinkkiin vakavampaa huomiota, käänsi kylkeä ja nukahti uudelleen.

Hetken kuluttua hänet kuitenkin herätettiin. Avatessaan silmänsä hän havaitsi edessään vihollisen sotilaan ja ovella vielä neljä lisää kiväärit ojossa. Luottamus talonväen rehellisyyteen oli mennyt. Emäntä oli kavaltanut Toivon hänen nukkuaan.

Hautajaiset Pyhäjärvellä

Karjalan metsissä samoillessaan tapahtui toisaalla, Pyhäjärvellä, ihmeellisiä asioita, joista Toivolla ei ollut aavistustakaan.

Polovinan tiedustelukahakassa ja sen jälkeen tapah-

tuneessa taistelussa kaatui reservin vänrikki **Pärssinen** Pyhäjärveltä. Paikalta, jossa tiedustelijat tavoittivat vihollisen patrullin, löytyi myöhemmin muutamia ruumiita, joista yhtä epäiltiin Toivo Kaasalaiseksi.

Tämä vainaja toimitettiin yhdessä Pärssisen kanssa Pyhäjärvelle. Kohtalokasta oli, että II komppaniaan kuulunut Toivon veli joutui saattamaan vainajat perille. Vainajat olivat siinä kunnossa, että ketään ei voitu tunnistaa yksityiskohdiltaan. Näin Toivo haudattiin kaikesta juhlamenoin hyvässä uskossa Pyhäjärven hautausmaahan.

Toivo toteaa myöhemmin kertomuksessaan: ”Liikkuttavalta tuntui seisoa omalla hautakummullani ja lukea ystävien haudalleni laskemien seppelten nauhoja”.

KAUKO
HINKKANEN

JATKU
seuraavassa numerossa

Rakkaamme Tekla Maria NIEMINEN

o.s. Pakarinen

s. 11.5.1927 PYHÄJÄRVI VPL.
k. 29.3.2011 SASTAMALA

Kiittäen ja kaivaten
Siskot ja veljet perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät

*Anna meille rauha – rauha käsille,
jotka ovat askareistaan vaipuneet,
silmille, jotka ovat sulkeutuneet lepoon.
Anna rauha joka yhdistää poisnukkuneet
ja meidät, jotka vielä vaellamme täällä.*

*Anna rauha,
joka käy yli kaiken ymmärryksen.
Anna rauhasi.
Anna se hänelle ja meille.*

Siunaus toimitettu Tyrvään kirkossa 23.4.2011
läheisten läsnä ollessa.

Kirkonsanoma

Käsi aurassa ja mieli taivaassa

Pohjois-Karjalassa, lähellä Joensuuta sijaitsee kunta nimeltä Polvijärvi. Polvijärvi on tullut tunnetuksi ehkä monistakin eri syistä, mutta terveystieteiden katoa katsoottuna sillä on hieman synkähkö maine. Polvijärveltä löytyy nimittäin alue, jolle on sijoitettu yksi suomalaisen tautiperimän synkimistä pisteistä. Tuolta alueelta on paikallistettu enemmän sydänsairauksia kuin missään muualla Suomessa tai Euroopassa. Puhutaankin jopa ns. Polvijärven syndroomasta.

Toinen, vähemmän tiedetty asia Polvijärvestä liittyy Suomen ilmailun historiaan. 1800-luvun puolivälissä Polvijärvellä eläi muu-

an mies, joka vietti paljon aikaa metsissä kulkien, tuulia haistellen, perhosten liikkettä tutkaillen ja voikukan kukintojen lentoja seurailen. Naapurit pitivät miestä meininkiä jonkinjoutavana touhuiluna, suorastaan hullun hommana. Aikuinen mies nyt tuolla tavalla kulkee pitkin niittyjä ja peltoja vain haaveilemassa parhaina heinäntekeä aikana.

Tuo kummallisesti käytetty mies tutki lentämisen alkeita. Hän suunnitteli ensimmäisen siivellisen lentokoneen runkoa muistutavan laitteen, jolla teki sittemmin onnistuneen lyhyen lennon suuren mäen päältä läheisen metsän ryteikköön. Tuota tapahtu-

maa pidetään ensimmäisenä onnistuneena lentämisen yrityksenä Suomessa. Miehen teko jäi ilmailun historiaan.

Monien hänen kaltaistensa kokeilut auttoivat kehittämään nykyisen ilmailun ja lentämisen maailman. Muuan tavallinen maanviljelijä uskalsi olla erilainen ja uskalsi kokeilla jotain tavallisuudesta poikkeavaa välittämättä yhteisön ihmettelystä tai siitä, mitä muut ajattelivat. Idean palo ja luovuus ajoivat ylittämään vanhoja lainalaisuuksia ja kulkemaan kohti uutta. Syntyi itu ja se kantoi hedelmää.

Pääsiäisenä meille avattiin mahdollisuuksien maa-

ilma. Kristus voitti kuolemallaan kuoleman ja antoi meille armon, syntiemme anteeksiantamuksen ja iankaikkisen elämän lupauksen. Iankaikkisuus alkaa jo täällä maailmassa ja jatkuu kerran taivaassa. Tämä näkyvä ei ole kaikki, vaan jo tässä näkyvässä on silmiltämme kätkeytyä Jumalan mieli ja Jumalan ajatus. Kristuksessa se murtautui esiin. Nasaretin kirvesmiehen poika kulkee keskellämme edelleen, käsi aurassa ja mieli taivaassa. Kulkekaamme mekin.

JOUNI
HARTIKAINEN
kappalainen,
Munkkiniemen
seurakunta

Tekla Niemisen o.s. Pakarinen muistolle

Tekla Maria syntyi 11.5.1927 Vpl Pyhäjärven Keljassa, vanhassa Pakarisessa **Anna-Liisa** o.s. **Henttonen** ja **Heikki Pakarisen** suurperheen toisena lapsena. Elettiin vapaan Suomen aamunkoittoa ja Karjalan hämmästyttävää vaurastumisen aikaa.

Anna-Liisa ja Heikki perustivat pian oman tilan naapuriin lähelle mummolaa, vanhaa Pakarista. Teklalla oli lyhyt matka kipaista mummon luo tietäen saavansa makupalan käteensä. Sama tieto oli meillä muillakin sisaruksilla. Lapsirakkaalla mummolla oli aina meille varattuna jotain senaikaista hyvää.

Tekla kävi kansakoulunsa Salitsarannan koulussa, jonne oikopolkua pitkin oli alle puoli kilometriä. Jo kouluiässä hän joutui äidin apuna huolehtimaan meistä pienemmistä vanhempien raskainpien töiden aikoihin. Hänestä tulikin meille 'äitihahmo', mikä jatkui koko vaiherikkaan elon ajan. Iän ja voimien karttuessa Tekla otti osaa talon kaikkiin töihin. Samalla hän oppi niitä taitoja, joita myöhemmin kipeästi tarvittiin. Tekla ja Keljan kylän toiset samanikäiset saivat kasvaa onnellisten tähtien alla kotona Karjalassa.

Mustien pilvien noustua idästä ensimmäinen evakotie sai meidät Alavudelle, Pohjanmaalle. Siellä elämä jouduttiin alkamaan uudelleen. Kaikesta oli pula. Äiti Anna-Liisa oli tuhattaituri ja Tekla sai häneltä elämän taitoa auttaessaan äitiään. Se oli tiedon ja taidon siirtämistä sukupolvelta toiselle.

Välirauhan aika vei meidät takaisin Karjalaan. Taas piti alkaa melkein tyhjästä. Nyt kuitenkin vanhimmat sisaruksista olivat jo työiässä ja hyvänä apuna tilan töissä. Kuitenkin sodan uhka ja maailman sekava tilanne ei antanut entisen

onnellisen ajan tuntua. Jatkosota ajoi karjalaiset uudelleen evakkoon. Tämä retki oli Teklalle erityisen raskas. Haastattelin häntä viime syksynä ja sain lisätietoa sisareni sitkeydestä. Evakkoon piti ensimmäisen lähteen tavaroiden ja kotieläinten kanssa. Tekla ajoi jalkaisin lemmiä ja lampaita hevoskuorman perässä. Silloin juhannuksen tietämiin oli paljon sateita. Jalassa hänellä oli korvikengät, puupohjaiset paperinarukengät. Paperinarut lukenivat vesisateessa ja ennen Parikkalaa pohjat irtosivat. Vaatteet ja muut tavarat olivat pakattuina kuljetusta varten, joten Teklan oli jatkettava matkaa avojaloin. Mistään ei saanut ostetuksi mitään. Paljain jaloin soratietä pitkin lehmien perässä Korpilahdelle oli melkoinen sankariteko.

Tekla joutui tekemään samana kesänä kolmannen paluun Karjalaan työvelvollisena sadonkorjuuseen. Siitä retkestä hän sai rintamantunnuksen. Tämä reissu tuntui hänestä kaikkein raskaimmalta. Olihan kaikki menetetty.

Korpilahdelta perheen evakkomatka suuntautui Tyrvälle, mistä isä osti maatilan Laukulan kylästä. Alkoi uusi sopeutumisen aika. Teklan tie jatkui opiskelun merkeissä. Hän kävi Loimaalla ompelija-pukusuunnittelulinjan teollisuuskoulun. Alkoi uusi vaihe elämässä. Tekla avioitui **Heikki Niemisen** kanssa 1953. Nuoripari lähti Helsinkiin tienamaan. Heikki oli ammatiltaan maalari ja Tekla ompelija. Molemmille riitti runsaasti töitä Helsingin jälleenrakennuksessa sodan pommitusten jälkeen.

Helsingin vaiheen jälkeen pariskunta rakensi oman talon Tyrvään Laukulaan. Kodista tuli kahden ammattitaiturin työn tulokse-

na huoliteltu ja viihtyisä. Tekla ompeli tilauksesta asakkailleen kotonaan pukuja ja Heikki jatkoi maalarina. Elämä tasautui raiteilleen.

Teklan rakkaimpana harrastuksena olivat käsityöt, joiden tekijänä hän oli todellinen mestari. Hän osallistui töillään käsityökilpailuun ja sai töistään kultamitalin. Me sisarukset taas odotimme ja saimmekin merkkipäivälahjoiksemme Teklan nypläämiä liinoja. Teklan eläkkeellä ollessa käsiensä liikarasitus lopetti käsityöharrastuksen.

Heikki-puolison kuoltua Tekla huolehti yksin talon hoidosta. Nurmikon leikkaus ja lenkkeily muuttuivat harrastuksiksi. Tekla oli myös ahkera lukija. Tekla oli aina ystävällinen lapsille. Hän oli todella lapsirakas, vaikka omia lapsia Luoja ei hänelle suonut. Sisarusten lapset ja lastenlapset olivat hänelle tärkeitä.

'Vierivä kivi ei sammaloidu' oli hänen elämänsä asenteensa. Niinpä hän ei joutunut sairaalahoitoon missään elämänsä vaiheessa. Vasta joulun 2010 jälkeen sairaus johti hänet Vammalan sairaalaan, josta hän siirtyi kaipaamaansa ikuisuuteen.

veli ESKO

Eero Ensio Äijö muistoissamme

Eero Ensio Äijö, 25.6.1918-26.2.2011. Eero Äijö syntyi 25.6.1918 **Anna Sofia** ja **Juho Äijön** maanviljelijäperheeseen Vpl. Pyhäjärvellä Yläjärven kylässä. Lapsuusvuodet kuluvat kotitilalla. Kansakoulun lisäksi hän kävi Sairalan Evankelisen Opiston.

Parhaat nuoruusvuodet kuluvivat sodassa. Eero kuului ikäluokkaan, joka siirtyi varusmiespalveluksesta rintamalle. Isänmaan puolustaminen alkoi Taipaleenlohkolla oman pitäjän alueella. Majoituspaikkana oli Konevitsan luostarin krypta, josta käsin suoritettiin mm. hiihtopartiota Laatokalla.

Jatkosodan joukko-osastona oli 3 Pr, Sininen Prikaati, jonka riveissä Karhumäen Krivillä hän sitten haavoittui. Toipuminen kesti pitkään ja lopun elämäänsä Eero Äijö sai kantaa kranaatinsirpaleita keuhkoissaan.

Evakkotaipeita tehtiin kaksi, sillä Äijöt palasivat välirauhan aikana Pyhäjärvelle. Lopulliseksi sijoituspaikaksi tuli sitten Lavian Niemenkylä kolmen muun siirtolaisperheen kanssa. Eero solmi avioliiton nurmeslaisen **Eeva-Stiina Honkasen** kanssa. Perheeseen syntyi kolme poikaa: **Unto**, **Tauno** ja **Martti**.

Juurtuminen uuteen ympäristöön vei aikansa, mutta vähitellen Eero Äijölle alkoi kerääntyä paikallisia luottamustehtäviä. Palokunta, kirkkovaltuusto, Osuuskassan (myöhemmin Lavi-

an Osuuspankin) ja Lavian Osuusmeijerin hallintoneuvoston jäsenyys sekä uskottuna miehenä toimiminen osoittavat, että mieheen luotettiin. Eero toimi myös Maalaisliiton ja myöhemmin Keskustapuolueen paikallisvaikuttajana.

Laviassa 1947 alkanut maanviljelijän toimi päättyi 1980, josta lähtien tilaa on hoitanut ja laajentanut nuorin poika Martti. Eläkepäiviään Eero ja vaimonsa Eeva viettivät Lavian kir-

konkylässä. Viimeiset neljä vuotta Eerolta kuluivat Porissa sotainvalidien sairaskodin hyvässä hoidossa. Keuhkokuume vei Eeron viimeisiksi päiviksi Vammalan aluesairaalaan, jossa hän nukkui hiljaa pois.

Ansioistaan Eero Äijö palkittiin mm. VM2:lla ja Sotainvalidiliiton Satakunnan piirin kultaisella ansio-merkillä.

TAUNO ÄIJÖ

Kuolleita

Sisarukset: **Elina Petäinen**, o.s. **Nokelainen**, ent. **Hankkila**, syntynyt 15.7.1911 Vpl. Pyhäjärvellä, asui Larjavassa, kuoli 4.4.2011 Keuruulla. **Erkki Nokelainen** syntynyt 9.4.1929 Vpl. Pyhäjärvellä, kotikylä Salitsanranta, kuoli 4.4.2011 Tampereella.

Kerro perheen ja suvun uutiset lehdessä

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

TARKENNUS: Huhtikuun Pyhäjärvi-lehdessä oli kuvia pääsiäiseen liittyvistä ikoneista. Mukana oli myös yksi jouluikoni eli Kristuksen syntymän ikonin kuva. Ikonissa Neitsyt Maria lepää vierellään Kristuslapsi.

Tervehdys Sastamalan seurakunnasta

Tulevan kesän Pyhäjärvi-juhlat järjestetään Sastamalassa. Sastamala on monelle vielä uusi tuttavuus. Sastamalan keskustana on Vammala. Pari vuotta sitten Vammalaan liitettiin Suodenniemen ja Karkun lisäksi myös Äetsä ja Mouhijärvi, jolloin kaupungin nimeksi tuli Sastamala. Samoin kävi seurakunnalle, joka kasvaessaan otti nimen Sastamalan seurakunnasta. Seurakunnan ensimmäisenä vuonna tällä uudella nimellä valmistui myös Tyrvään Pyhän Olavin kirkko, joka sai talkootyön ja maalaustensa ansiosta paljon mainetta. Kirkosta tuli myös Sastamalan seurakunnan käyntikortti. Sastamalassa on Pyhäjärvijuhlien aikaan jo auennut myös Suomalaisen kirjan museo Puksaavi, joten Sastamala on nyt monien nähtävyyksien kaupunki.

En tahdo mainostaa Sastamalaa liikaa. Pikkupoikana olen nimittäin kuullut paljon kauniista paikasta nimeltä Karjala. Isän puolen suku on lähtöisin Kaukolasta. Karjalaiseen tapaan menneiden muistelu ja Karjalan ihastelu oli päivittäistä. Sitä kuunnellessa tottui ajatukseen, että Karjalan kauneus on vain puhetta. Olin jo aikamies ennen kun isäni vei poikansa tutustumaan omaan kotiseutuunsa. Tahtoisin kaikkien Sastamalaan tulevien yllättyvän samoin kuin minä silloin Karjalassa. Vaikka paikat olivat rempallaan, en silti voinut olla näkemättä sitä luonnon kauneutta ja erityisyyttä, mikä Karjalassa oli. Kaihoisat muistelut eivät olleetkaan tyhjää puhetta vaan totisinta totta.

Karjala on kaunis. Samoin sanon Sastamalastakin; Sastamala on käsittämättömän kaunis kaupunki varsinkin kesäisin. Pieni kaupunkikeskusta on idyllinen ja näppärä. Kaikki on jalan ulottuvilla. Mutta sen lisäksi paikat eivät ole rempallaan!

Pyhäjärvelläkin olen vierailut, sillä tuolloin teimme pieniä kiertoajeluita eri historiallisissa paikoissa, vaikka reissussa oli vain kaukolaisia. Pyhäjärveltä muistan avaran hiekkaisen mäen sinisen järvenselän kupeessa. En lainkaan ihmettele, että naapurimaamme valtion päämiehetkin kuuleman mukaan viihtyvät Pyhäjärven maisemissa.

Minulle karjalaisuus on aina ollut suuri ylpeyden aihe. Karjalaisuus oli kotonaamme vahvaa, sillä isän vanhemmatkin asuivat samassa taloudessa. Maailma alkoi jo muutenkin olla mallillaan, joten en ole koskaan voinut kuvitella jotenkin tahtovani häivyttää oman karjalaisuuteni. Myöhemmin olen kuullut toisenlaisiakin asioita. Karjalaisten evakkojen osa ei ollut helppo. Vuosikausia jouduttiin elämään muiden armoilla. Muu Suomi antoi vähästä sen, mitä evakot lopulta saivat. Kenenkään elämä tuolloin Suomessa ei ollut helppoa. Olen kuullut muilta suomalaisilta katkerinkin äänenpainoin lausuttuja asioita, mitä karjalaisille on menetetty. Ymmärrän heitäkin. Muu Suomi antoi vähästä sen, mitä evakot lopulta saivat.

Itsenäisen Suomen tarinassa on monta ihmettä. Suomi selvisi sodasta itse-

määräämisoikeutensa säilyttäneen, mutta onnistui myös asuttamaan ja sulattamaan itseensä luovutetuilta alueilta tulleet asukkaat ilman yhteiskuntarauhan järkkymistä. Sekin on ihme.

Karjalaisten evakkotaival aiheutti kuitenkin muutoksen suomalaisessa yhteiskunnassa. Entinen Suomi eli maasta ja oli paikalleen sidottu. Maa oli jakautunut maakuntiin ja eri paikallisiin kulttuureihin. Evakot aiheuttivat muutoksen. Maakuntien tavat mullistuivat ja monipuolistuivat. Samalla myös elinkeinorakenne alkoi muuttua ja Suomi teollistui vauhdilla. Muutos ja evakkojen aloittama verenvaihto teki hyvää koko Suomelle. Karjalaisuus tuli kaikkialla läsnä olevaksi elementiksi suomalaisuudessa, vaikka Karjalaa ei enää Suomessa ole. Karjalanpiirakka taitaa olla miltei ainoa suomalainen etninen ruoka, jolla voisi kuvitella olevan elinmahdollisuuksia myös Suomen ulkopuolella.

Tyrvään Pyhän Olavin kirkko rakennettiin talkoovoimin uudelleen 1997 satuneen tuhopolton jälkeen. Vanhaa kirkon sisustaa hallitsi alttariseinällä oleva suuri ja iäkäs krusifiksi, eli ristiin-naulitun kuva, joka tuhoutui tulipalossa. Tästä syystä samalla paikalla komeilee nykyään Pyhäjärven kirkosta peräisin oleva samankaltainen krusifiksi, joka löytyi lopulta Pohjois-Suomesta ja oli tuolloin melko huonossa kunnossa. Kunnostamisen jälkeen se sai Tyrvään Pyhän Olavin kirkon krusifiksin paikan. Krusifiksi paikalleen laitettaessa

Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa on Pyhäjärven kirkon krusifiksi. Kuvat: Sastamalan seurakunnan arkisto.

Kirkkoherra Ari Paavilainen.

koettiin jälleen pieni ihme. Pyhäjärven kirkon risti sopi melkein sellaisenaan kivi-seinään jääneisiin alkupe- räisiin kiinnikkeisiin. Aivan kuin se olisi ollut siihen tarkoitettu. Tutkimattomia ovat Herran tiet.

Tervetuloa
Pyhäjärvi-juhille
Sastamalaan!

ARI PAAVILAINEN
Sastamalan kirkkoherra

Merkkipäiviä

Kevään merkkipäivähenkilöitä muistettiin Vpl. Pyhäjärvi-seuran hallituksen kokouksessa. Emännistössä pitkään toimineelle, 80 vuotta 11.4.2011 täyttäneelle Anja Pärssiselle ojennettiin Karjalan Liiton myöntämä Karjalaisen Siirtoväen mitali. Seuran isäntänä useamman vuoden toimineelle ja edelleen jatkavalle, 75 vuoden iän 2.5.2011 saavuttaneelle Veijo Savolaiselle ojennettiin Vpl. Pyhäjärven standaari. Kuva: Kaarina Pärssinen.

KAATUNEIDEN MUISTOPÄIVÄN tilaisuus Tampereella Lamminpään hautausmaalla 15.5.2011. Puhumassa pastori Mauri Virtanen. Lamminpään hautausmaalla lepää myös monia pyhäjärveläisiä, ei tosin sankarihaudassa. Kuva: Pirjo Kiiala.

Evakkopojan elämää

Kahvenitsasta Sastamalan Kiikkaan

Alkuvuoden lehdissä kerroin pariinkin otteeseen talvisodan sankarivainajista ja Vpl. Pyhäjärvellä toimineista vainajien kokoamispaikoista. Kirjoitusten johdosta mm. **Aulis Määttänen** otti yhteyttä kertoen yhden ns. arkuttamispaikan olleen heillä kotona Kahvenitsassa. Jo silloin sovin Auloksen kanssa tapaamisesta tutustuakseni perheen vanhoihin valokuviin.

Niinpä sitten toukokuusena päivänä yhytin Auloksen ja hänen kiikkalaissyntyisen vaimonsa **Eeva-Liisan** o.s. **Pietilä** vehreässä, entisessä satakuntalaisessa pihapiirissä.

Pitkä ja monivaiheinen on ollut v. 1930 syntyneen Aulis Määttäsen taival. Ensimmäinen nuorelle pojalle raskas talvisodan evakkomatka ja sitten paluu kotiin Kahvenitsaan, jossa asuinrakennus oli tänä aikana poltettu. Jäljellä oli kuitenkin sauna ja navetta. Saunassa asuttiin ja elämä kotiseudulla jatkui.

Monet muistikuvat ovat jääneet tuolta ajalta mieleen. Jalkineista oli puutetta ja niinpä Auliskin kulki koulutietä venäläisissä eri paria olevissa sotasaalissaappaissa, joissa toisessa oli sirpaleen reikä paikattuna.

Perheeseen kuului isä **Juhon** ja äiti **Marin** lisäksi lapset **Lempi**, **Martta**, **Sirkka** ja nuorimmaisena Aulis. Talon naisista kertova kuva vuodelta 1943 osoittaa ainakin tytoista Lempiä ja Sirkkaa toimineen lottatehtävissä.

Toinen evakkovaihe päättyi Määttäsen perheen osalta silloiseen Kiikan kuntaan v. 1947, josta Sopan talosta saatiin väliaikainen asunto.

Kallon tilan maista muodostettiin sitten uusi maanhankintalain mukainen tila.

Myöhemmin lasten muutettua pois kotoa tila myytiin kuitenkin niin, että yksi metsäpalsta on edelleen Auloksen omistuksessa.

Aulis ja Eeva-Liisa o.s. Pietilä solmivat avioliiton v. 1951 ja perheeseen syntyi vuosien saatossa seitsemän lasta, joista viisi tyttöä ja kaksi poikaa. Kaikki lapset ovat sijoittuneet hyvin työelämään kahden tytoista asuessa nykyisin Amerikassa.

Aulis kävi Kokemäen maamieskoulun 1958 ja suoritti harjoittelun vain muutaman kilometrin päässä tämän kirjoittajan kotoa eli Kuikon tilalla.

Sitten oli vuorossa Evon metsätalousopisto, josta hän valmistui kahden vuoden tiiviin koulutuksen jälkeen metsäteknikoksi eli nykyiseltä ammattinimikkeeltään metsätalousinsinööriksi.

Vaimo Eeva-Liisa asui silloin lasten kanssa vanhempineen nykyistä kotitaloa.

Ensimmäinen työpaikka oli Pornaisissa ja sitten alkoikin 30 vuotta kestänyt työrupeama Loimaan-Mellilän metsänhoitoyhdistyksessä. Aulis naurahtaa, kun muistelee menoaan Loimaalle. Tuntui kuin miestä siellä jo odotettiin, sillä monet luottamustoimet saivat metsäalan ammattilaisesta tunnollisen ja osallistuvan jäsenen. Vaimo sai myös yhdistyksen toimistossa työpaikan käyden työn lomassa monia alan kursseja.

Eläkepäivät alkoivat Kiikassa, jossa vaimon kotitalon pihapiiri oli hankittu perheen omistukseen. Kun ajaa talon pihaan, huomaa, että isäntäväki osaa kunnioittaa vanhoja perinteitä.

Laajan pihapiirin keskellä on vanha 1920-luvun lopulla rakennettu ja nykyisin kunnostettu kookas asuinrakennus. Pihapiirissä olevat vanhat ulkorakennukset on kunnostettu ja onpa vanha savusaunakin käytössä.

Sisällä on kunnioitettu myös vanhaa talonpoikaista perinnettä. Pihapiirin istutuksista paistaa metsämattimiehen käden jälki. Paitsi tutut kotimaiset puulajit, myös monet ulkomaiset havupuut kukoistavat pihassa. Harvinaisemmat pähkinäpensas ja hevoskastanja, tämän kirjoittajan lempipuut, löytyvät pihasta.

Tutustuimme vanhoihin Pyhäjärven aikaisiin valokuviin. Määttäset ovat vierailleet Pyhäjärvellä ja pihapiirissä on vielä jäljellä entisiä rakennuksia. Metsämattimiesten retkeilyillä Aulis on tutustunut myös Aunuksen runokylän maisemiin.

REINO ÄIKIÄ

Talon naiset äiti-Mari ja tyttäret Lempi, Martta ja Sirkka v. 1943.

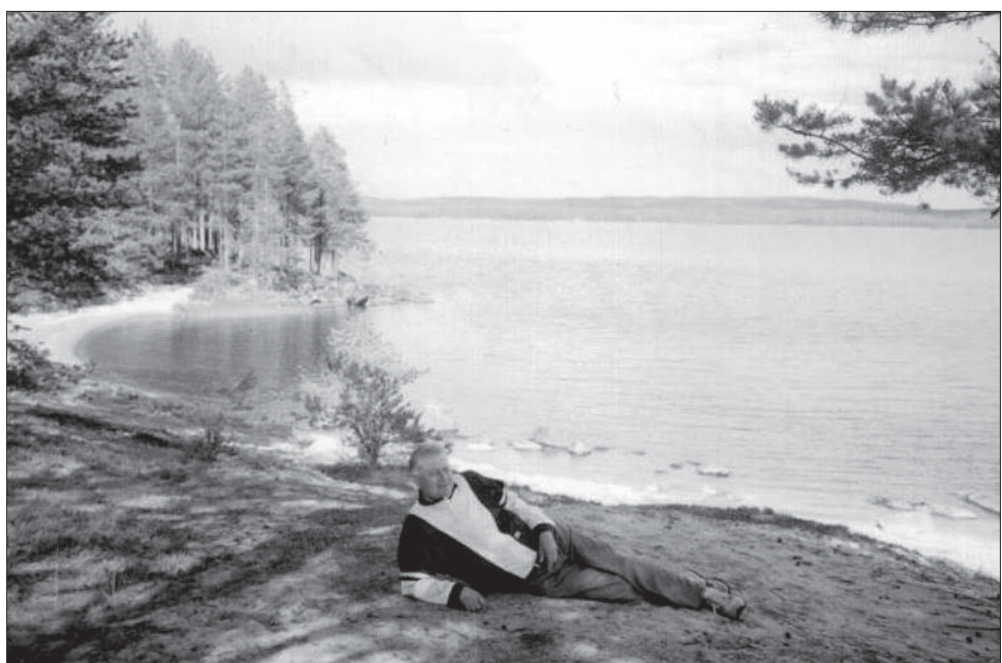
Aulis Määttänen v. 1943 palaamassa koulusta jalsaan eriparia olevat sotasaalissaappaat.

Nämä rakennukset jäivät jäljelle v. 1944 kun lähdettiin Karjalasta.

Eeva-Liisa ja Aulis Määttänen Pietilän vanhan päärakennuksen edessä.

Aulis Määttänen v. 1994 loikoilee samalla paikalla Kuittijärven Ristiniemessä 100 vuotta aikaisemmin J.K. Inha lepäili.

Sodan lapsia – niin erilaisia

”A mut myö ko Karjalast evakkoo lähetti, ni ain haitar soi! Hittoikaa ei välitetty.” Näin sanaili 40-luvulla eräs evakkomies, jota serkkupoika lahjakkaasti matki. Olihan se komiasti sannottu! Ehkä hiukan jälkikäteen kaunisteltu, mutta kuitenkin ilmentää ainakin ylipääsyä katkeruudesta. Eikä tarkoita vain tunteidensa tukahduttamista ja hiljaista vaikenemista. Sehän on ollut monissa perheissä eräs sopeutumiskeino vuosikymmenien ajan. Voi kuvitella, että tuossa perheessä on lapsikin saanut turvaa läheisimmiltään enemmän kuin pelokkaan ahdistuneessa kodissa.

Mutta kaikki eivät suinkaan näin onnekkaita olleet. ”Irakissa ja Afganistanissa palvelevien amerikkalaisotilaiden pienillä lapsilla on enemmän psyykkisiä häiriöitä kuin sellaisten sotilaiden lapsilla, joiden vanhemmat ovat kotimaassa.” Näin tiivistetään Yliopisto-lehdessä yhdysvaltalaisen, muutama vuosi sitten tehdyn tutkimuksen tulosta. Minulta sitä lukiessa pääsi hymähdys: miltä mahtoi tuntua karjalaislapsista sotiemme aikana? Sota oli lähellä eikä valtameren takana, isä rintamalla ja äiti hoitamassa taloutta, ehkä

jopa maatilaa. Entä miltä tuntui vuosina 1941-44 *asua itse lapsena* sotatoimialueella? Millaisia jälkiä lapsiin niistä olosuhteista jäi? Mm. lapsen iästä paljon riippui, miten lapsi tilanteet koki. Olosuhteet, jotka rasittavat 2-3-vuotiaan perusturvan rakentamista, voivat yli 6-vuotiaalle pojalle olla parhaimmillaan vain jännää seikkailua: ”Päästään juunaan” tms.

Näitä tunnekokemuksia tiedostamaan, jakamaan ja käsittelemään perustettiin v. 2002 Evakkolapset-yhdistys. Samoin toiminta-ajatuksen on kuulunut edistää tutkimusta evakkolapsuuden vaikutuksista elämään. Yhteensä lähes sadan sodan lapsen tunnekokemuksia on julkaistu kolmessa kirjassa: Evakkolapset, Evakkotie ja Sodan haavoittama lapsuus. Kaikki ovat **Iris Salorannan** ja **Anne Kuorsalon** toimittamia ja Ajatus-kirjojen kustantamia. Kaksi ensin mainittua on loppuunmyyty, joten vain kirjastoista tai divareista saatavissa.

Viime mainittu teos julkaistiin viime elokuussa ja siinä saa äänensä kaikki muutkin eri sodan lasten edustajat. Suurimpina ryhmänä evakkolasten lisäksi

sotaorvot ja sotalapset. (Sanaa sotalapset käytetään nykyisin usein väärin tarkoittamaan yleensä sotaajan lapsia tms. Se syntyi kuitenkin talvisodan aikana tarkoittamaan nimenomaan vv. 1940-46 Ruotsiin tai Tanskaan sotaa pakoon lähettyjä noin 80 000 lasta).

Muita pienempiä sodan lasten erityisryhmiä ovat seuraavat neljä:

- jatkosodan siviiliveteraanit, jolla tarkoitetaan Itä- ja Pohjois-Suomen kymmenissä kylissä venäläisten partisaanien hyökkäysten kohteiksi joutuneita siviilejä; liki kolme sataa menehtyi hyökkäyksissä ja satoja joutui läheltä todistamaan hirmutekoja;
- saksalaisten sotilaiden lapset, joita arvioidaan syntyneen n. 700,
- siviilisotavangit, jolla tarkoitetaan rajaseudun asukkaita, joita ei oltu ehditty evakuoida erityisesti talvisodan puhjetessa, n. 2000 pääasiassa lasta ja vanhusta joutui noin puoleksi vuodeksi koviin kokemuksiin, (pisin tietämäni ”sotavankeus” kesti 52 vuotta),
- Suomessa internoidut, jolla tarkoitetaan Suomessa asuneita saksalaisia ja unkarilaisia henkilöitä ja heidän perheitään lapsineen. V. 1944 rauhan-

sopimuksen mukaisesti internottiin kaikkiaan 470 henkeä, joista 74 oli lapsia. Samalla kaikki heidän omaisuutensa takavarikoitiin lasten nukkeja myöten.

Kahdella jälkimmäisellä ryhmällä ei ole toistaiseksi omaa virallista yhdistystä, mutta yhteistyö on käynnistynyt kohtalotovereiden kesken.

Monia muitakin erityisryhmiä voidaan löytää, kuten venäläisten sotavankien sekä virolaisten ja ruotsalaisten vapaaehtoisten lapset. Ei ole vaikea kuvitella, miten erilaisia tunnekokemuksia näissä erilaisissa kasvuolosuhteissa voi lapsille syntyä. Näiden ryhmien lisäksi tuhannet lapset kokivat pommitusten kauhuja. Monet sodasta palanneet isät olivat muuttuneita miehiä, erityisesti pitkään sotineet tai haavoittuneet. Kotirauha ja kasvuolosuhteet saattoivat silloin olla hyvinkin traumaattiset.

Mutta ei tässä vielä kaikki: sota-ajan lapsuuden jättämät erilaiset ”haavat” vaikuttavat ja ilmenevät vielä aikuisuudessa. Erityisesti vanhempana ja kasvattajana ne siirretään helposti tahdomatta ja tiedostamatta omille lapsille. Psykiatrian

professori **Martti Siirala** lanseerasi jo 70-luvulla käsitteen ”taakkasiirtymä”. Aivan viime vuosien nopeasti edennyt neurologinen ja biologinen tutkimus on tavallaan vahvistanut ilmiön. Lisäksi tulokset ovat täsmentäneet mekanisme: lapsen (jopa aikuisenkin) vakavat tai pitkäkestoiset stressitilat saattavat aiheuttaa ns. epigeneettisiä muutoksia. Nämä myös siirtyvät sukusoluihin ja periytyvät näin lapsille aiheuttaen herkillä ihmisillä taipumuksen poikkeaviin reaktioihin tietyissä olosuhteissa. On myös todettu, että äidin odotusaikana kokema voimakas stressi lisää aivovaurioiden riskiä sikiöllä. Kaiken kaikkiaan siis suuressa osassa Suomen kansaa elää ja vaikuttaa käymiemme sotien vaikutukset vielä pitkään. Esimerkiksi monet toisen polven evakkolapset ovat tiedostaneet itsessään merkkejä ”taakkasiirtymästä”.

Vasta viimeisten 10-15 vuoden aikana – eläkeiän koittaessa – ovat sodan lapset laajemmin tiedostaneet erityiset ”sotakokemuksensa”, etsineet vertaisten seuraa ja kokemustensa jakamista. Ja viimeisten 5-10 vuoden aikana on myös tieteellinen kiinnostus ja tutkimus herännyt sodan lasten kokemuksia ja selviytymistä kohtaan. Tutkimustuloksia olisi mahdollista hyödyntää myös nyky-yhteiskunnassa esim. maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Samoin on media käsitellyt sodan lasten asioita. Taiteessakin on aiheesta kiinnostuttu ja esim. useita vaikuttavia dokumentteja, jopa elokuvia on tuotettu. Sodan lasten yhteisöt voivat katsoa nämä suurelta osin omiksi saavutuksikseen.

TEUVO LEINONEN

Lisätietoa, kirjallisuusviitteitä, muisteluja yms. sodan lasten asioista löytyy parhaiten yhdistysten verkkosivuilta:
evakkolapset: www.evakkolapset.fi
sotaorvoista: www.sotaorvot.fi
sotalapsista: www.sotalapset.fi
siviiliveteraaneista: www.siviiliveteraanit.net
saksalaisten sotilaiden lapsista: www.saksalaistensotilaidenlapset.com

Kirjat

Armas Lind:
Caleb – romanipojan evakkotaipale.
Like. Pystykorvakirja. 2010. 164 s.

”Olen todella rakkaan Karjalani vanki. En kaipaa kableiden kirpoamista, vaan kannan ne sieluani virvoittavina muistoina.” Näin kirjoittaa **Armas Lind** – Caleb –lapsuutensa Karjalasta.

Caleb syntyi 1920-luvun lopulla nuorten romanivanhempien kolmantena lapsena Sortavalassa. Elämä oli ankaraa. Mieheensä jättämä nuori romaniäiti joutui lapsineen koputtamaan monia ovia anoessaan talvipakkasilla yösijaa pirtin nurkasta tai kylmästä saunasta.

Äiti uupui ja jätti Calebín kasvattilapiseksi vauraaseen sortavalalaisperheeseen. Siellä oli pojan hyvä olla: oli lämpöä ja rakkautta. Idylli särkyi pian, kun vanha sukulaismies haki pojan pois. Hänestä ei kuitenkaan ollut huolehtimaan pienestä lapsesta. Viisi-, kuusi-vuotiaana Caleb oli aika ajoin oman onnensa varassa.

Caleb selvisi päivästä toiseen miten parhaiten taisi.

Romanipojan kivikkoinen evakkotaival

“Antaako täti tai setä mar-kan, niin mie laulan” oli hänen keinonsa hankkia ruokarahaa.

Pojan elämänpiiri kattoi laajan alueen. Hän matkusteli pummilla junissa pitkiäkin matkoja sukulaispoikansa kanssa. Haaviston setä oli konduktöörinä reitillä Sortavala–Käkisalmi. Hänestä pojat pitivät: *”Toki hän nuhteli meitä, mutta hän teki sen isällisellä torulla, kaikella ystävyydellä ja lämmöllä.”*

Armas Lindin omaelämäkerralliseen romaaniin esipuheen kirjoittanut historian dosentti **Panu Pulma** kertoo Sortavalan olleen Suomen romanien pääkaupunki. Ennen sotia kolmannes Suomen arviolta 2 000 romanista asui Viipurin läänissä ja heistä suuri osa Sortavalassa ja sen maalaiskunnassa.

Uusi lehti kääntyi Calebín elämässä, kun hänet otettiin huostaan ja vietiin Somerojan lastenkotiin Ryttyyn, noin 30 kilometrin päähän Sortavalasta. Poika alkoi viihtyä lastenkodissa. Syksyllä alkoi koulu. Elettiin vuotta 1939.

Talvisodan päätyttyä alkoi lastenkodin evakkomat-

ka. Lapset kuljetettiin linja-autoilla Sortavalaan ja sieltä matka jatkui junalla.

”Vasta myöhemmin tajusin menettäneeni, en vain Sortavalan, vaan koko Karjalan, jonka sieluni oli kodikseen kokenut. Rinnastin hetken siihen, kun äitini jätti minut. Johtopäätös oli selkeä kuin kirkkain päivä. Koin suurimman tuskan, syvimmän kaipuun ja lamauttavimman epätoivon.”

Muhokselle saakka Somerojan lapset saivat olla yhdessä, mutta pian lapsijoukko hajotettiin. Caleb joutui taas kokemaan kipeän eron. Hänet vietiin Vahdolan lastenkotiin ja sieltä Haukiputaalle epäinhimillisiin oloihin mökin rähjään. Seuraavaksi oli vuorossa kunnalliskoti.

Lastenkotilapsen evakkotaival on surullista luettavaa: on kaltoinkohtelua, väkivaltaa ja syrjintää. Romanilasta nöyryytetään ja häväistään. On julmia hoitajia ja epäoikeudenmukaisia opettajia.

Mutta joka paikassa on myös niitä, jotka kohtelevat inhimillisesti, kannustavat ja tukevat. Myös lasten keskinäinen ystävyys ja so-

lidaarisuus kantavat eteenpäin.

Panu Pulma pitää Armas Lindin kirjaa ainutlaatuisena dokumenttina yhteiskunnan huono-osaisten asemasta ja kohtalosta ankarina sotavuosina. Kirja lienee ensimmäinen kuvaus, joka kattaa lastenkotilapsen evakkotien aina rauhan aikaan ja aikuiseksi kasvamiseen saakka.

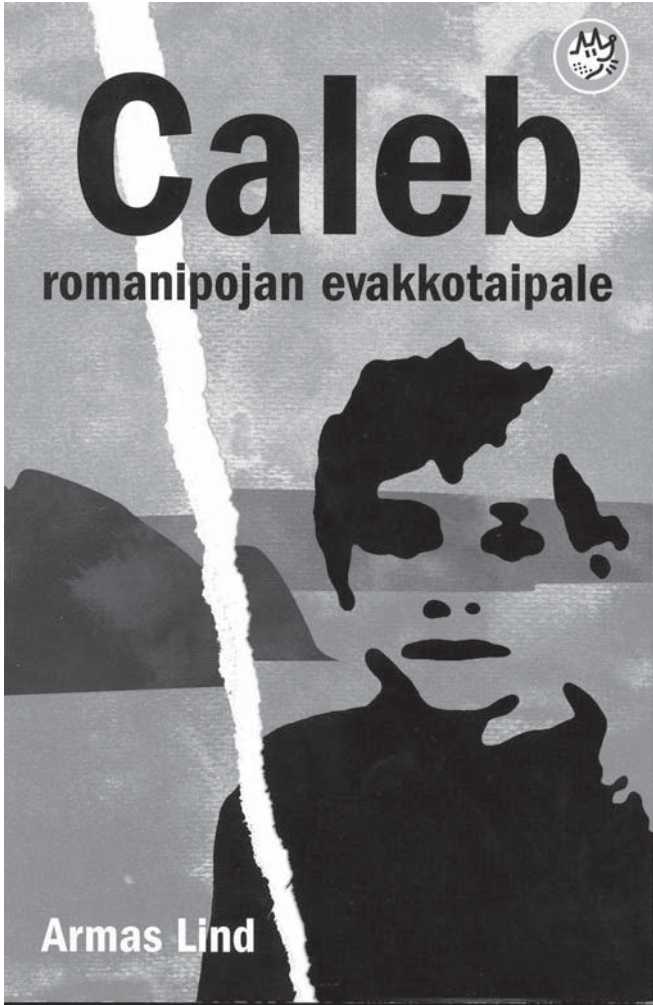
Calebilla oli tuhansia kohtalotovereita. Luovutetun Karjalan alueelle jäi 22 kunnallista ja 11 yksityistä lastenkotia. Huollon tarpeessa olleita evakkolapsia oli noin 4 000.

Kirja on soljuvasti kirjoitettu. Sitä lukiessa tuntuu kuin kuuntelisi vanhan romanimiehen tarinointia.

Vaikka Calebín kasvutarina on paikoin karuakin luettavaa, se on samalla selviytymistarina.

Lindin taival jatkui sittemmin Ruotsiin, jossa hän 1970- ja 1980-luvuilla toimi ruotsinsuomalaisten romanien edusmiehenä ja Tukholman suomalaisen romanilyhdistyksen arvostettuna puheenjohtajana.

LEA SUONINEN-ERHIÖ

Romanipojan evakkotaipaleesta ja kovasta kohtalosta kertova kirja Caleb on harvinainen omaelämämerkenta.

Vapaussoturi Jalmari Pusa ja ”pyhäkylloinen prinssipuoliso”

Elämäni saavutettua inhimillisen keski-ikäni olen jo vuosia käynyt läpi sitä kirjallista materiaalia, jota vuosikymmenien ajan on hyllyihin kertynyt. Tämä työ on palauttanut mieleen menneitä tapahtumia ja niihin liittyneitä henkilöitä, ja pannut laatimaan niistä taas uusia muistiinpanoja.

Selvitystyössä tuli vastaan yli viidenkymmenen vuoden takainen valokuva, joka on otettu **Jalmari Pusan** hautamuistomerkin paljastustilaisuudesta 5.7.1959 Tyrvään kirkolla. Kuvassa olen nuorena vänrikkinä kunniavartiossa patsaan takana.

Vaikka sain tuntea Jalmari Pusan vain vajaan kymmenen vuoden ajan, tuli hänestä eräs elämäni voimakkaimmin vaikutta-

nut henkilö. Hän oli vapaussoturi, kapteeni, maanviljelijä, kunnallismies ja kansanedustaja. Minulle hän oli ennen kaikkea ”suuri ihminen”. Tässä ei vaikuttanut, oliko karjalainen vai satakuntalainen.

Olen ajoittanut tämän kirjoitukseni kevääseen, toukokuuhun, koska vapaussotamme päättyi 15.5.1918, ja nimi Jalmari Pusa liittyy erottamattomasti itsenäisyytemme syntymähetkeen.

Mistä sitten tuo itsestäni käyttämä nimitys ”prinssipuoliso”? Opiskelin vuosina 1955-1958 Helsingin kauppakorkeakoulussa. Sen opiskelijat eivät kuuluneet varsinaisiin yliopiston osakuntiin, mutta kansakäymistä oli kuitenkin. Viipurilaisen osakunnan poi-

kia harmittivat nämä ”vierasta aatelia” olevat, ja jos syntyi pysyviä suhteita, keksittiin heille nimi ”prinssipuoliso”. Tämä yhdistettiin minuunkin, koska tiedettiin minun seurustelevan evakkotyttö Ritvan kanssa, ja olimme jo kihloissakin.

Edesmennyt puolisoni **Ritva Pitkän** oli Vpl. Pyhäjärven Pyhäkylästä. Olin tutustunut Ritvaan jo kouluaikana ja olimme ystäväystyneet. Siksi elämä Viipurilaisessa osakunnassa jäi kokematta, ja yhteydenpito suuntautui kotiseudulle Vammalaan. Nimi prinssipuoliso kuitenkin jäi.

Opintoihini kuului myös valtiotiede, ja sen puitteissa kiinnostuin poliittisesta elämästä. Ritvani taustan takia kiinnitin huomioni kansanedustaja Jalmari Pusaan. Iso-Pusan talohan oli vain kilometrin etäisyydellä Ritvan kodista, Kotolasta, ja Ritva oli käynyt Jalmari Pusan vetämässä lausuntapiirissä.

Jalmari Pusa oli tullut valituksi eduskuntaan vuosiksi 1948-1951, ja hän oli intomielinen karjalaisuuden ajaja. Kun hän sitten jäi pois eduskunnasta, hän oli yhä näkyvä hahmo myös Tyrvään ja Vammalan kunnalliselämässä vv. 1948-1956, ja isänmaallisten järjestöjen toiminnassa myös valtakunnallisella tasolla.

Elämäni jatkui, tulivat opinnot, sotaväki ja sitten perheen perustaminen Rit-

”Prinsessa ja prinssipuoliso” Losevon yössä Sakolan Kiviniemessä 1.8.1998 Pyhäjärvi-juhlien aikaan.

Vapaussoturi Jalmari Pusan hautamuistomerkki Tyrvään kirkolla.

van kanssa ja sijoittuminen työelämään. Olin käynyt Reserviupseerikoulun ja liityin vuonna 1955 Etelä-Satakunnan Reserviupseerikerhoon, ja sen kokouksessa tapasin lähemmin kapteeni Jalmari Pusan. Siitä kokouksesta on jäänyt pysyvästi mieleen Jalmari Pusan puhe Hotelli Tyrväässä. En muista sanoja, joita hän käytti. Puheen henki, se isänmaallisuuden korostaminen ja uhrautuminen isänmaan hyväksi, ei koskaan unohdu. Se puhe oli hyvin tarpeen noina ankeina sodanjälkeisinä vuosina. Voin sanoa, että tästä Jalmari Pusan puheesta jäi minuun pysyvä halu työskennellä isänmaani ja maanpuolustuksen hyväksi. Siitä muodostui elämäni sisältö työn ohessa.

Jalmari Pusa oli tulisieluisen, rohkean taistelijaluon-

ne, jonka kannustimena oli isänmaan paras. Vaikea sairas voitti kuitenkin vahvan persoonan, ja hänen elämänsä päättyi 29.7.1957. Yhteistyömme jäi lyhyeksi. Karjalaisuus jäi kuitenkin osaksi perheemme elämää.

Jalmari Pusan hauta on aivan Tyrvään kirkon pääportaiden edessä vapaussoturien muistomerkin katveessa. Hänen leposijalleen ystävät pystyttivät muistomerkin, jossa on Jalmari Pusan reliefi ja Karjalan vaakunan tunnukset. Muistomerkin on suunnitellut akateeminen kuvanveistäjä **Sirkka-Liisa Joenniemi**. Paljastus tapahtui 5.7.1959. Paljastuspuheen piti eversti **Reino Inkinen**. Patsaan äärellä olivat kunniavartiosta luutnantti **Veikko Mikkola** ja vänrikki **Matti Santa**.

Jalmari Pusan hauta on seurakunnan hoidossa, ja se on hoidettu sopimusten mukaisesti. Odottaisi ystäviltä ja aateveljiltä myös enemmän huomiota. Totean, että Ritvani sukulainen ja Pusan naapuri **Katri Nikkanen** piti kauan erittäin hyvää huolta haudasta. Hän kysyi minulta joitain vuosia sitten, kuka jatkaa, kun hän ei enää jaksaa? Se aika on nyt!

Osoitan Vapaussodan Perinneyhdistykselle ja Karjalaseuralle Katrin kysymyksen: ”Kuka hoitaa?”. Olihan Jalmari Pusa tehnyt ansiokkaan päivätyön kummassakin järjestössä. Hän oli myös Vapaussoturien Huoltosäätiön syntysanojen lausuja ja perustaja. Hän oli vaikeasti haavoittunut vapaussodan invalidi.

MATTI SANTA

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehti
5/1986

Kooste: Reino Äikiä

25-vuotta sitten lehdessä valmistauduttiin Helsingissä 19.-20. heinäkuuta pidettäviin Vpl. Pyhäjärvi-juhliin antamalla runsaasti ennakotietoa niin juhlapaikoista kuin eri tilaisuuksien ohjelmistakin.

Heikki Karttunen käsittelee Pyhäjärven aseman taistelua marraskuussa 1917. **Viljo Pärssinen** puolestaan kertoi Taubilan kartanosta. Sotaveteraani **Tuomas Karilainen** julkaisi kirjoittamansa runon ”Veteraani muistelee” ja sen sanoma puhuttelee yhä, joten julkaisemme sen oheisena.

VETERAANI MUISTELEE

Ei menneitä, vanhoja muistaa saa,
sanotaan,
kun jotakin tahdotaan unohtaa.
Moni asia parempi oliskin niin,
jos kaikilta jäisi se unohduksiin.

Asiat toiset taas muistaa vois,
eikä kenenkään niitä unohtaa sois.
Ne on — isänmaata ja vapautta.
Niitä saatu ei ole lahjana, lunnaita. —

Veteraani kun veljen kohtaapi,
pian muistojen kätököt ne aukeepi.
Niin juttu ain luistaa,
että kumpikin muistaa,
miten siellä ja sielläkin taisteltiin.
Tosirohkeita oltiin, tai — pelättiin.

Tuli tulta ja rautaa jos hyökättiin,
tai hyökkääjän iskuja torjuttiin.
Moni taisto uhreita jäänyt ei,
se veljen viereltä veljen vei.

Usein aatos ankea mieleen sai,
— mikä lieneekään minun kohtalonain.
Mutta velvollisuus, se täytettiin.
Sen teimme me, mitä käskettiin.

Lie virheitä tehty me useinkin,
ja virhettä ollutko kaikkikin lie,
— annetut uhrin ja taistomme tie.
Siitä jälkiviisaat, nyt tietävät paljonkin.
Vaen, toki muistaa pitäisi tapaus,
on meillä sittenkin — Vapaus!

Sen maksoivat veljemme — hengellään.
Pääs kalmistoihin he lepäämään.
Myös veljet vammaiset, kautta maan,
sekä — ehjäksi jääneetkin osaltaan.

Tään mukana olleet muistavat ain.
Se mielestä heidän ei unhoitu lain.
Vaen toivonsa harras jos täyttyä vois,
niin sotaa enää ei koskaan ois.

Tuomas Karilainen

Tunnussana!

Tunnussana!, kuului käskävästi saapuessani pimeässä kotiin marraskuun 30. päivän iltana 1939 klo 21:n jälkeen Lotta-kanttiinista, jossa olin myyjänä. Se oli vain iltaisin auki.

Kotini sijaitsi sotatoimialueella Noitermaan Vanhallaalla, ja sinne oli sijoitettu kuormasto keski-suomalaisia miehiä. He olivat olleet jo kuusi viikkoa siviilivaatteissa — lakeissa vaan oli kokardi merkinä siitä, että oli ylimääräiset harjoitukset. Heitä oli 13 miestä ja 12 hevosta.

Vilja-aittaaan oli sijoitettu ammuksia, joita mies vartioi yötä päivää, sillä kotini sijaitsi yksinäisellä paikalla rautatien ja maantien välissä.

Kun aamulla tulin navetasta klo 7:n jälkeen, kuului tykkien pauketta ja kaakon suunnalla taivas punersi — kodit paloivat ja Viipurin läänin Pyhäjärven kirkokellot hätäisesti soivat. Miehet olivat lähteneet esteitä tekemään.

Oli alkanut talvisota.

Veteraanipäivänä 2011
AURA SORONEN

Sortanlahti tulee tutuksi

Huhtikuun lehdessä pyysin tietoja Sortanlahden kylästä ja sen asukkaita. Sortanlahdestahan ei ainakaan toistaiseksi ole julkaistu omaa koulupiirikirjaa eikä alueen tarkkaa talokohtaista karttaa.

Monilla kotiseutumattoilla olen pysähtynyt Sortanlahteen. Niillä 1980-luvun matkoilla, jotka tapahtuivat aikaan, jolloin Pyhäjärvi kuului vielä kiellettyyn alueeseen, ei ollut mitään mahdollisuuksia mennä Sortanlahden tiehaaraan pidemmälle. Taksikuskit suorastaan kalpenivat ja näyttivät käsimerkein, että heiltä katkeaa kaula, jos sinne mennään. Salaa kiikaroitsin Polvananniemestä aallonmurtajan taakse Sortanlahden satamaan. Ensimmäisen kerran olin Sortanlahdessa Konevitsan luostari-
saarelle 13.-15.9.1991 suuntautuneen matkan yhteydessä. Matkoja sitten tuli myöhemminkin, tosin viimeaikaiset matkat lähtevätkin vanhan sataman toiselta puolen kokonaan uudesta kohdin.

Sortanlahdesta on vuosien mittaan kirjoitettu hienoja juttuja. **Suoma Saari-**
nen on useaan otteeseen muistellut lapsuuttaan ja nuoruuttaan Sortanlahdessa. Nyt jo edesmennyt **Hjördis Lukka** on paitsi Pyhäjärvi-lehdessä, monissa kirjoissaan muistellut Sortanlahtea. Naapurikylän Vernitsan tyttö **Salme Rintala** on tuonut silmiemme eteen taidemaalarit **Tervakorven** ja **Vattusen** elä-

mään. Vuosisadan vaihteen elämää Sortanlahdessa on **Yrjö Ritvola** käsitellyt varsin seikkaperäisesti. Eräissä tämän vuoden lehdessä osuuskauppamies **Osmo Tuokko** kirjoitti Sortanlahden osuuskaupan toiminnasta jne. Tietoa on siis saatu kohtalaisen runsaasti.

Huhtikuun lehdessä oleen kirjoitukseni johdosta sain Tampereelta mielenkiintoisen puhelinsoiton.

– Täällä puhuu **Räikkösen Eila**, entisiä vaatturi **Hinkkasen** tyttäriä. Jos tahdot oikein tarkkaa tietoa Sortanlahdesta ja sen asukkaista, minulla sitä on.

Keskustelussa ilmeni, että Eila Räikkönen on lähes 93-vuotias pirteä vanhus, ja hetken keskusteltuamme annoin Eilan tehtäväksi hie-

man asumuksia ja väkimääriä. Muutaman viikon kulluttua sain paitsi vanhoja valokuvia, myös selostuksen kylän asukkaista.

Kiinnostukseni Sortanlahteen edelleen lisääntyi. Olin aikaisemmin ollut yhteydessä Suoma Saariseen ja uskon, että omakohtaista tietämystä omaavien henkilöiden kanssa pääsemme sijoittamaan asunnot myös kartalle. Sortanlahden kuten muiden kylien kartta löytyy mm. www.karjalankartat sivustoilta. Talojen sijoittaminen vuoden 1939 karttapohjalle ei liene nykyisin menetelmin ylivoimaisen vaikeata.

Eila Räikkösen laskelmien mukaan Sortanlahdesta ennen sotia löytyi 76 perhettä ja niissä noin 280 asukasta. Viimeksi mainittu

Eila ja Tenho Räikkösen kihlakuvassa 1939.

Eila Räikkönen, o.s. Hinkkanen.

Vanhaa Sortanlahtea.

lukumäärä saattaa olla hie-
man epätarkka, kun kaikkia lapsia ei tahdo enää muistaa. Kuka asui Haapalassa, kuka Karkiaisenmäellä tai Rautakorvessa, ja mitä taloja oli varsinaisessa niemenkärjessä tai ns. asemakaava-alueella, tulee siis myöhemmin selvitettyä.

Suoma Saarinen kirjoittaa huhtikuun lehdessä, että talvisodan jälkeen alueella oli vain neljä taloa pystyssä. Uskoisin siis muidenkin olevan kiinnostunut alueen tarkemmasta selostuksesta.

Edelleen olen siis kiinnostunut Sortanlahdesta. Eila Räikkönen antoi luvan julkaista hallussaan olevia muutamia vanhoja valokuvia sekä oman puhelinnumeronsa (03-2558382).

REINO ÄIKIÄ

puh. 040-769 5775
Nokkamäentie 256
32700 Huittinen

Sortanlahden ja Konevitsan urheilijoita.

Sortanlahden tyttöjä vasem. Esteri, Rauha ja Eila Hinkkanen sekä oikealla Leskisen tytöt Karkiaisenmäeltä.

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehti 5/1961
Kooste: Reino Äikiä

Lehti piti sisällään lukuisia henkilötietoutisia. Lehdessä on myöskin kutsu Hämeenkyrössä 18.6.1961 pidettävään Konnitsan Nuorisoseuran 60-vuotisjuhlaan. Kiikan Karjalaiset olivat viettäneet 15-vuotisjuhlaansa ja siitä oli hyvä selostus lehdessä. Tässä lehdessä **Heikki Hiiri** aloitti Konnitsan kylää ja sen elämään käsittelevän kirjoitussarjansa.

Henkilötietoutisissa todettiin **Yrjö Ritvolan** täyttäneen 75 vuotta ja hän päätti monessa lehdessä olleet muistelmasarjana Sortanlahdesta. Nämä kirjoitukset olisivat varmasti painavaa luettavaa kyläkirjassa, jos sellainen joskus saadaan aikaiseksi. Kun Sortanlahden asioita käsitellään muiltakin osin tässä lehdessä, on paikallaan julkaista pieni patkä päätöskirjoituksesta.

Tulliviskaali Grönberg rouvansa ja tyttärensä kanssa Sortanlahdessa asuntonsa edustalla.

SORTANLAHTI

Tulliviskaali Grönberg rouvansa ja tyttärensä kanssa Sortanlahdessa asuntonsa edustalla.

Sortanlahden seudun asukkaiden sukunimistä

Asutus tällä pitäjän kolkalla on verrattain myöhäistä. Vuoden 1500 alkupuolella ei merkintöjen mukaan Laatokan rantamilla ole asutusta ollut olemassa. Näin ollen paikkakunnan kanta-asukkaat ovat paljon myöhäisemmältä ajalta. Tästä johtuu, että nimetkin ovat joko lainanimiä pitäjän asu-
tuimmilta seuduilta tai muualta valtakunnasta. Lainatuita sikäli, että uudisasukkaat ovat olleet tulokkaita Riiskaan, Sortanlahteen ja Vernitsalle.

Asutuksen laajentumisen hitauteen ovat vaikuttaneet Laatokan karut ja kylmät rantamaat, synkät salot ja ennen kaikkea sotilastarkoituksia palvellut linnatie, joka saattoi seudun levottomaksi ja turvattomaksi. Paljon turvallisempaa oli asuminen järviolueiden eteläpuolella suuremmissa kyläkunnissa ja viljavimmilla seuduilla.

Vain Yläjärven eteläran-

nalle oli muutama uskalikko asettunut asumaan, ehkä enemmänkin järven kalaisuuden ja salojen riistaisuuden huokuttelemana. Tarinan mukaan eräs tällainen asukas oli nimeltään Yli (Yrjö) tai Yllö, ja siitä järvi-
kin olisi saanut nimen Yllönjärvi, Yllöjärvi, Ylläjärvä, Yläjärvi, Yläjärvi. Varmaa ainakin on, että Yläjärven kylässä tavatut nimet: Vanhanen, Tomper, Hännikäinen, Hopia, Äijö, Talja, Kuisma, Inkinen, Rautiainen, Nolo, Hiiri, Akkanen ym. ovat kaikki aikaisemmin tai myöhemmin saapuneiden asukkaiden mukanaan tuomia sukunimiä.

Kun Sortanlahden ja Vernitsan hovit perustettiin, oli myös hankittava työvoimaa peltojen perkaukseen ja viljelysten hoitoon. Näin jouduttiin haalimaan väkeä hovien rengeiksi, torppareiksi ja mäkitupalaisiksi. Vasta tämän jälkeen asu-

tuskin laajeni ja sukunimienkin runsaus lisääntyi ja monipuolistui. Vanhimpiä sukunimiä ovat: Kovero, Talus, Paajanen, Savolainen, Kukko, Kananen, Rasilainen, Lappalainen, Käki, Kiiveri, Kaasalainen, Hämäläinen, Pärssinen, Kuronen, Vänskä, Sirkiä, Meskanen, Rampa ym. ja myöhäisempiä: Pärnänen, Huttunen, Ripatti, Huuhka, Suokas, Järvinen, Peltola, Risu, Häsä, Kouvo, Hovi, Orolasta tullut Päiväläinen ym.

On luultavaa, että vanhin asukas paikkakunnalla on ollut Kymäläinen, sillä muistelen, että vanhan laiturin tienoilla oli asumuksen rannioita, joita sanottiin Kymäläisen mökin jäännöksiksi. Samoin oli asumusjätteitä myös Konevitsan talon luona, vanhan Tervekorven asumus ja sen lähellä vähäinen mökkipaha. Näissä asuneiden nimien en muista kuulleen. Muut vanhat asumukset olivat hovi-
en jätteitä.

Ruotsalaisperäiset nimet, kuten Fagerholm, Ranin, Bruun, Lagström, Dahl ja Theman ovat selvästi tu-

lokkaita. Virkamiehistä miltei poikkeuksetta oli vierasperäisillä nimille varustettuja ja siinä ilmeni vanhaa perinnettä, joka vielä vuosisadan vaihteessa pyrki kaikkea suomalaista. Luotsilaitoksen palveluksessa oli Rönneberg, Grubert, Nilsson, Linden, Zinnerman, Lunden ym. ja tullilaitoksen Erikson ja Grönberg, Sundell, Gotleben, Lindblom, poliisina-
kin oli Falin ja tilanhoitajana Lofgren jne.

Riiskan talonpojat olivat itsenäistyneet jo aikaisemmin ja heidän sukunimistään muistuvat mieleen Kuroset, Lehikoiset, Kukot, Nuorat, Paavilaiset, sekä vieraskielisistä Kajan-
derit (Emil), Jakolew, Jermalajevit ym. Kuten edellä esitetystä käy selville, ovat sukunimet, etenkin suomenkielisessä asussa olevat, ehta pyhäjärveläisiä ja monet niistä vanhimpiin sukunimiin kuuluvia, työn ja tarmon aateloimia nimiä joidenka käyttämistä suinkin pitäisi vähääkään hävetä

YRJÖ RITVOLA

Kirjailijan karjalaisuus muhii tietoisena taustalla

– Karjalaisuus ei meillä kotonalla ollut juurikaan läsnä, mutta silti pyhäjärveläiset juureni olen aina tiennyt. Viiri oli hyllyssä ja kartta seinällä kunnioituksen ja arvostuksen osoituksena. Teini-iässä luin paljon Pyhäjärven historiakirjaa, mutta monet kysymykset jäivät ilman vastauksia; isähän oli ollut yksivuotias, kun hän ensimmäisen kerran joutui evakkoon. Viime vuosina olen aiheesta jutellut enememmänkin tätini kanssa, summaa kirjailija **Kirsti Kuronen**, 44 v.

Suvun juuret juontavat Pyhäjärven Sortanlahteen; isoisä oli **Heikki Kuronen** ja vaimonsa **Anna**, o.s. **Vanhanen**. Perheessä oli kymmenen lasta, yhdeksän poikaa ja yksi tytär, jotka syntyivät vuosina 1915–1938. Nuorin joutui kirstin isä **Matti Kuronen**, s. 1938, ja toiseksi nuorin on sisarusarjan ainut tyttö, vuonna 1933 syntynyt **Lotta Kuronen**.

– Koska isovanhempani Heikki ja Anna olivat kuolleet jo ennen syntymääni, niin sekin tietysti vaikutti siihen, että karjalaisuus ei isommin omassa lapsuudessaani vaikuttanut. Tätini Lotta on kuitenkin kertonut erinäisiä muistamia asioita, ja valokuvia on tallessa – ja jotain tietoja myös historiakirjasta olen saanut, summaa Kirsti.

Viisi veljestä sodassa

Isoisä Heikki Kuronen oli monen toimen mies Sortanlahdessa.

– Hän oli valtion metsänvartija, ja liikemies useammallakin saralla; osti ja myi metsiä, ja toimi autoilijana. Hän kuulemma oli järjestänyt liiketoimiaan ja tulevaisuutta niin, että pojille olisi ollut työt ja ammatit valmiina – jollekin sahan, jollekin laivurin hommia jne.

Elämää oli siis voimakkaasti suunniteltu jatkamaan Kannaksella, ja kun talvisota syttyi, se oli suuri menetys, kuten monelle muulekin. Perheen pojista viisi vanhinta joutui sotaan, evakkotaiपालeelle lähti äiti ja viisi nuorinta lasta. Heikki Kuronen oli saattanut perhettä omalla autollaan

Hiitolan asemalle, mistä juna vei äidin ja lapset Kuortaneelle. Heikki Kuronen seurasi vähän myöhemmin perässä.

Sortanlahdessa ollut kotitalo oli palanut, kirjeen siitä lähetti sotatantterille jäänyt vanhin poika Eero: ”Istun kotimme rauniolla, savuavat vielä”.

Jatkosota vaati vielä raskaammat uhrit; kaksi vanhinta pojista kaatui sankarivainajina, luutnantti **Arvo Ilmari Kuronen** kuoli Äyräpäässä 6.7.1944 ja luutnantti **Eero Kuronen** haavoitui sotasairaalaan 3.10.1944.

Uuden alkuun pommien keskellä

Jatkosodan aikaan perhe palasi takaisin Sortanlahteen syksyllä 1941. Uutta kotia ryhdyttiin rakentamaan Sortanlahdesta Vernitsaan vievän tien varteen, missä joskus aikaisemmin oli ollut Kurosen talo – sekin palanut, mutta jo ennen sotia.

– Näiltä ajoilta tätini Lotta muistaa mm. pommituksia, joita perhe joskus joutui olemaan yönkin yli paossa perunakuopassa – aamulla sitten oli pommien jälkiä ympäriinsä lähistöllä.

– Yksi tädin muistikuvana on se, kun matalalle syökseen lentokoneesta alettiin ampua kahta tiellä kulkevaa naista; tapauksen nähnyt Lotta oli silloin vetänyt pikkuveljensä Matin suojaan kaapin taakse. He kuulemma olivatkin sisaruksista läheisimmät.

Toinen evakkotaiपाल pakotti taas pois kotiseudulta, ja tavaroita pakattiin lautaatikoissa evakuoitaviksi. Nyt Heikki Kuronen ei voinut itse viedä perhettä junalle, koska auton renkaat oli otettu valtion parempiin tarpeisiin. Heikki saattoi perheen hevospelillä Pyhäjärven keskustaan, ja jatkoi sitten itse kärryineen matkaa. Evakkotaiपालeen osoitteena oli Korpilahti, josta perhe 1945-luvun puolivälin jälkeen siirtyi Ikaalisiin.

Kodin jättämisen vaikeus

Kirsti Kuronen sanoo monesti pohtineensa sitä, kuinka kipeää isänsä perheelle

on ollut pakosta jättää koti ja kotiseutu.

– Ajattelen, miltä tuntuisi olla samassa asemassa.

– Talvisodan evakkojuna Lotta-täti on kertonut, että ei hän mitenkään turvottomaksi itseään tuntenut; olihan äiti siinä häntä turvaamassa. Isälläni ei ollut omia muistikuvia Karjalasta, eikä hän siellä koskaan jälkikäteen käynyt.

Lempäälässä asuvat täti Lotta Kuronen ja Kirstin äiti **Sirkka Kuronen**, o.s. **Willandt**, ovat 1980-luvun lopussa tehneet matkan Pyhäjärvelle.

– Täti oli tunnistanut kodinpaikan, vaikkei siellä mitään jäljellä ollutkaan.

Kirsti Kuronen arvelee, että hänkin voisi joskus lähteä isänsä suvun juurille – mutta mukana pitäisi olla joku, joka tuntee kylänraittit ja näyttäisi talonpaikat. Lotta-täti ei enää jaksa matkustaa.

– Konevitsa olisi tietysti myös mielenkiintoinen käyntikohde.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Kuvassa alla evakkopoi-
ka **Matti Kuronen**, kuva otettu todennäköisesti Korpilahdella ennen vuotta 1946, jolloin perhe asettui Ikaalisiin.

Lasten- ja nuortenkirjailija Kirsti Kuronen on säilyttänyt vanhat perhealbumit, joista löytyy suvun kuvia myös Pyhäjärven ajoilta. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Kuronen, Arvo Ilmari, luutn. Sortanlahdesta, s. 3/9 17. kaat. Äyräpäässä 6/7 44.

Kuronen, Eero, luutn. Sortanlahdesta, s. 1/3 15, kuoll. haav. sotasair. 3/10 44.

Kurosen veljessarjan kaksi vanhinta, Ilmari ja Eero, kaatui jatkosodassa. Kuvat kirjasta Vpl. Pyhäjärvi, kappale kannakselaisvaiheita.

Lotta Kuronen pikkutyttönä kotipihalla Sortanlahdessa.

Tullivirkailija Pärnäs rakennuttama talo, jossa sitten toimi majatalo, ja myöhemmin matkustajakoti ja kahvila. Viimeksi rakennuksen omisti metsänvartija, liikemies Heikki Kuronen.

Kurosen veljessarjan kahdeksan vanhinta ja isä Heikki Kuronen kotona Sortanlahdessa, kuva tieltävästi vuodelta 1933.

Veljessarja ja isä Heikki Kuronen, vuosiluku lienee sama, 1933. Kuvasta puuttuvat kaksi nuorista lasta, Lotta ja Matti Kuronen. Kuvat: Kurosen perhealbumi.

Kirsti Kurosen kirjallinen tuotanto

Likkojen lipas (Siskodisko-sarja), 2011
Kuituset ja isän koodi, 2011
Piruettivävyys, 2010
Kuituset ja kummitus, 2010
Vili Voipio ulvoo ja unelmoi, 2009
Vili Voipio konnan nahoissa, 2008
Vili Voipio zoomaa tähtiin, 2007
Vili Voipio puhuu ja pussaa, 2006
Vili Voipio bongaa Pupun, 2005
Vili Voipio, 2004

Miltä tuntuu, kun oma kirja on painotuoreena kädessä?

– Epäuskottavalta edelleen. Minäkö tämän olen tehnyt?

– Kirjailijaidentiteetin vahvistuminen kesti kauan; voinko todella sanoa itseäni kirjailijaksi? Että se on ihan oikea ammatti...

– Kirjoittaisin joka tapauksessa harrastuksena. On onni, että harrastuksesta on tullut minulle myös ammatti.

– Kirjailija voi kirjoittaa unelmansa toteen ja elää niitä. Vaikkapa halpa tapa matkustaa, kun saa kirjoittaa omat maailmansa.

– Lapsille ja nuorille kirjoittaminen on ihanaa. Saa elää uudestaan omat tunteensa ja kokemuksensa.

Kirjailijalta aina tivataan-kin, paljonko on totta, omasta elämästä jne?

– Käytän paljon omaa ja läheisteni tosielämää, mutta niistä kokoon mosaikkia ja etäännyttän asioita ja ihmisiä tunnistamattomiksi. Loppuhuipennukset on kiva keksiä.

– Poikani Oskari on ollut kirjasarjan ”Vili Voipio” esikuvana. Pienempänä poikana hän kavereineen oli jopa ylpeä asiasta. Vili Voipio -tarinat saivatkin alkunsa kirjoituksista pojalleni, myöhemmin vas-

ta huomasin, että niistä voisi tulla kirjoja.

– Se joskus harmitti poikaa, kun hän sai ”fanipuheluita”, vaikka kirjoittaja olikin hänen äitinsä. Minulle eläytyminen Vilin rooliin ei ollut vaikea; noin kymmen-vuotiaaksi asti olin itse aina halunnut olla poika.

– Uskon, että monet poikien ja tyttöjen syvimmat tunnot ja ongelmat ovatkin nuorilla aika lailla samanlaisia.

Matti Kuronen ja tytär Kirsti tämän syntymävuonna 1966 Lempäälässä.

Topelius-palkittu viihtyy luonnon rauhassa

Ensimmäisen kirjansa vuonna 2004 julkaissut Kirsti Kuronen on työskennellyt vapaana kirjailijana vuodesta 2008 lähtien. Kirjailijalta kysytään usein, kuinka iso urakka kirjan kirjoittaminen on. Vastaus kuuluu, että varsinainen puhtaaksikirjoittaminen on kuitenkin vain pieni osa prosessia; sitä ennen on takana paljon ideointia ja aivotyötä, joka on samalla elämäntapa.

– Hiihtolenkki on hyvä tapa mielikuvakirjoittaa. Tai metsässä vaeltelu tai järvelä soutelu, toteaa luonnossa viihtyvä, eläimiä ja kasveja seuraava kirjailija.

Paperi ja kynä eivät ole luontoreissuilla repussa, mutta heti kotiin tultuaan hän kirjoittaa syntyneet ideat ylös – perinteiseen tapaan kynällä käsin muistivihkoonsa. Tietokoneelle hän siirtyy vasta sitten, kun teksti on kypsytynyt käsikirjoitusta varten.

– Ja tämänkin jälkeen vielä käsikirjoitusta moneen kertaan – ihan siihen asti, kunnes kustannustoimittaja sanoo, että nyt on aika loppu, se on valmis.

Irronautumisvaihe omasta tekstistä onkin Kirsti Kurosen mukaan vaikeinta; mutta lopputuloksiinsa hän on ollut tyytyväinen, kun kirjat on julkaistu.

Ja tyytyväinen on ollut moni muukin. Kirsti Kuronen on kiitetty lasten- ja nuortenkirjailijana, jonka tuorein tunnustus on kevättalvinen Topelius-palkinto. Sen hän sai kirjastaan Piruettivävyys. Raati luonnehti teosta näin:

”Kahdeksaluokkalainen Elli väsy suorituspaineisiin: pitää menestyä koulussa ja baletissa, pitää olla hoikka. Salaperäinen Doris-ystävä on joka tapauksessa ylivoimaisen täydellinen. Kun Elli uskaltaa olla epätäydellinen, myös ilo palaa elämään. Rinnakkaisluokan Tuukka pitää työstä vilpittömästi ja saa Ellin luottamaan itseensä ratkaisuihinsa. Mutkatonta ja luontevaa nuorisokuvausta”.

Topelius-palkinto myönnetään vuosittain korkeatasoisesta nuortenkirjasta. Palkinto on Suomen Nuorisokirjailijoiden perinteinen tunnustus, joka perustettiin vuonna 1946.

Koululaisille kipinää kirjallisuuteen

Helmikuussa ilmestyi Kirsti Kurosen ensimmäinen runokirja, Likkojen lipas. Parhaillaan työn alla on kaksi uutta kirjaa, joista on sopimus kustantajan kanssa. Kuituset -sarja saa kolmannen osan vuoden 2012 alussa, uutena tulossa on nuorten romaani runopojasta. Käsikirjoitusten hiominen vie valtaosan kesästä.

Vaikka Kirsti viihtyy hyvin luonnon helmassa omis- sa oloissaan, erakoitua ei nykykirjailija voi. Työhön kuuluu markkinointitehtäviä, kuten haastatteluja, messuille osallistumista ja kouluvierailuja. Koululaisten tapaamisesta hän pitää erityisesti.

– Koulukeikoilla on kiva innostaa nuoria lukemaan ja kirjoittamaan. On hienoa, jos saa kipinää syttymään!

Yliopistossa ja tv-kuvaajana

Kirsti Kuronen on opiskellut Tampereen yliopistossa Suomen kirjallisuutta, mediakulttuuria ja naistutkimusta. Kandidaatintutkielman hän teki 9-vuotiaiden lukutottumuksista ja mielikirjoista.

Hän kuuluu Suomen Nuorisokirjailijat ry:n johtokuntaan ja on Lempäälän Runo ja Sanataide ry:n varapuheenjohtaja.

Ennen vapaaksi kirjailijaksi ryhtymistä Kirsti on työskennellyt lehtitoimittajana, tv-kuvaajana ja -ohjaajana. Ylen työrupeama kesti 17 vuotta, ja sinä aikana hän on ollut kameramiehenä mm. suuren yleisön tuntemissa sarjoissa Metsolat ja Hovimäki.

Aiempiin vuosiin kuului kokemuksia myös uimaopettajana, hoitola-apulaisena, kartonkitehtaan liukuhihnalla, au-pairina Bostonissa ja kibbutseilla appelsiinipoimijana.

Matkustelu viehättää edelleen. Tähän Pyhäjärvi-lehden haastatteluun Kirsti Kuronen palasi Toscanan matkalta. Suosikkikohde on Islanti, jonka luontoa hän kuvailee ”huikeaksi”, kuin omaksi maailmakseen.

Rakkauden luontoon Kirsti sanoo perineensä isältään Matti Kuroselta. Isä tunsikin kasvit, valokuvasi, samoili ja kalasti, ja otti tyttärensä mukaansa näille retkille.

”Isän tyttö” Kirsti tietää perineensä paitsi ulkonäköä, myös luonnetta isältään – eivätkä retket aina menneet sulassa sovussa, vaan kaksi jääräpäätä otti usein yhteen.

– Pitkänsiiman soutaminenkin oli monesti melkoista sanailua!

Kirstin pikkuveli Heikki, isoisän nimen saanut, on kuulemma tasaisempi ja rauhallisempi.

Kirsti Kurosen omaan perheeseen kuuluu äidin-kielenopettajaksi opiskeleva poika **Oskari Toivonen**, 21, ja puoliso, Desti-alla työskentelevä insinööri **Jyrki Toivonen**.

Rakkauden luontoon Kirsti Kuronen sanoo perineensä isältään. Kuva: Jyrki Toivonen.

Matti Kuronen nuoruuskaisena Ikaalisissa.

Almanakka ja lankapuhelin

Perhe asuu Lempäälän Kuokkalassa, Kirstin synnyinpaikan viereen rakennetussa kodissa. Luonnon antimet ovat käden ulottuvilla, on metsää ja järviä.

Kirstin elämäntapaan kuuluu se, ettei hänellä ole kännykkää eikä televisiota, eikä hän aio liittyä Facebookiin. Sähköpostit hän lukee poikansa koneelta, tai piipahtaa kirjastoon. Omalla tietokoneella on vain kirjoitusohjelma.

– En halua jäädä koukuun internetiin tai käyttää kännykkää, onko joku soittanut tai lähettänyt viestiä. Sovin asiat etukäteen, ja käytän perinteistä lankapuhelinta ja almanakkaa, sanoo kesällä 45 vuotta täyttävä kirjailija.

No, myönnetyksiä on joskus pakko tehdä; toisinaan on pakko lainata vastaan- tulijan kännykkää, kun esimerkiksi rautatieasemilta on turha etsiä yleisöpuhelimia.

– Mielelläni annan pari euroa kiitokseksi kännykän lainasta. Taannoin Pasilan asemalla kioskimyyjä ei edes tiennyt, mitä sana ”yleisöpuhelin” tarkoittaa...

Palataan vielä luontoon. Siihen liittyy Kirsti Kurosen uusi tempaus; hän rakensi omin käsin viiden neliön leikkimökin kotirantaan. ”Pääskyseksi” nimettyyn kesäpesänsä hän muuttaa heti, kun näkee kevään ensimmäisen pääskyksen. -MRT

Ei kilpailumielessä, mutta Pyhäjärvellä käytiin jo 1957

Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä oli maaliskuun numerossa kertomus retkestä Pyhäjärvelle 1985 ja huhtikuun numerossa kerrottiin käynnistä Pyhäjärvellä vuonna 1982.

En kirjoita tätä ”kilpailumielessä”, mutta kerron, että siellä käytiin jo vuonna 1957. Silloin tekemästä me matkasta on muistona vanha lehtikuva, jonka sat-

tumalta löysin jonkun historiikin välistä. Kuvan taustalla näkyy Pyhäjärven kunnantalo.

Meistä neljästä matkalaisesta olen ainoa joukossanne, toiset ovat siirtyneet ajasta ikuisuuteen.

Jätän kertomatta, kuinka ohitimme Kiviniemen, mutta Pyhäjärven aseman kohdalla pysäytin ajan. Kysyin kuljettajalta, Ivan nimeltään, että saanko ajaa autoasi tutuilla paikoilla. Sain luvan olla kuskina.

Ajoimme hautausmaitten välistä tietä aina Orolan rantaan saakka. Kotini oli hävitetty, vain horsmavii-dakko paikalla. Mutta rantaan kävellessä muistin monta kiveä, joihin olin varpaani satuttanut.

Jatkoimme kylän toiseen laitaan Heikki Päiväläisen, jota Simo-Heikiksi kutsuttiin, pihapiiriin. Siellä oli melkoinen määrä varttuneita miehiä, joiden kanssa yritimme pientä keskustelua, mutta punaista norttia kului pienellä aikaa askin verran.

Tämän jälkeen kiertelimme Pyhäkylän kujia. Otin pa kuvan Jalmari Pusan talosta. Sen jälkeen ajoin Kahvenitsan kankaan toiseen päähän, jossa oli seurueemme Tauno Orpanan kotipaikka.

Jatkoimme matkaa Heinosten kulmalle, jossa oli toinen kotini, joskin nyt tuhottu.

Pysähdyimme Emil Kiiverin pihapiiriin, jossa oli

aina monta miestä, luulisin paimentolaisia. Viivymme siinä lähes tunnin yrittäen jotain keskustella. Ivan osasi jonkun sanan suomea, joten selvisimme jotenkuten. Tunnin seurustelu vei toista askia punaista norttia.

Aikaa kului näitä kyliä katsellessa ja menneitä muistella, että kello 17 olimme jälleen Pyhäjärven aseman kohdalla ja siinä luovutin kuljettajan paikan Ivanille.

Matkamme herätti silloin paljon huomiota, mutta nykyään siitä ei paljon tiedetä tai ei muisteta.

Tampereella 30.4.2011

SOINI
PÄIVÄLÄINEN

Pyhäjärven matkamuistoja 1980-luvun loppupuolelta

Virallisia matkoja kotikonnuille ei ollut saatavilla yli 20 vuotta sitten. Matkat kuitenkin järjestivät **Helena** toimesta hyvin Enkkualle ja Rahkjärvelle. Olihan siinä pientä jännitystä, kun ei tiennyt, mitä tuleman pitää. Helena oli järjestänyt kaiken hyvin. Meille oli tullut Sotkamosta isän veli **Armas Pärssinen** ja Hämeenkyröstä **Heikin** veljenpoika **Pentti Pärssinen**. Mukana oli myös vaimoni **Marja-Liisa**, **Tuula**-tytön kanssa. Marja-Liisa ja Tuula jäivät Karjalan-retken ajaksi hotelliin Leningradiin.

Näin kolmen Pärssisen matka kohti Pyhäjärveä alkoi Helenan kyydissä. Helena neuvoi meitä, että jos meidät pysäytetään, olkaa te hiljaa ja antakaa hänen hoitaa puhuminen. Mukaan olin ottanut lainaamani videokamerankin, jota emme olleet kukaan harjaantuneet käyttämään. Jälkeenpäin katsellessa videota huomasimme kameran olleen päällä silloinkin, kun sen piti olla suljettu. Viisasteltiin, että täytyy uskoa, että maapallo on pyöreä, kun heinäkin kasvaa alaspäin. Olihan videofilmillä hyvin onnistuneita hetkiäkin. Kaikki löytyi, mitä haettiin ja nähtiin paljon muutakin. Armas-setä sanoi, että seuraavalla kerralla otetaan yläkerran rappujen alle ennen sotia jääneet tyttöjen kuvat.

Matkaa jatkettiin Pyhäjärvellä minne vain autolla pääsi, ja käveltäinkin pitkiä matkoja kotikunnailla. Rahkjärvellekin jouduttiin kävelemään pari kilometriä, tie oli kasvanut umpeen. Heinäsirkat jatkoivat siellä luonnon omaa kon-

serttia niin kuin ennenkin. Talo ja saunarakennus olivat hävinneet kivijalkoineen. Rakennusten paikalla kasvoi puita ja pensaita. Pihakoivusta ei ollut enää kantoakaan jäljellä.

Palatessamme Rahkjärven maastosta Helena keräsi vatun oksia ison nipun kileilleen. Helenaa auttaakseni aloin kantaa vatun oksia, niinpä Helena heräsi vielä toisenkin nipun oksia.

Tarkoitus oli matkustaa setäni kanssa seuraavana kesänä uudestaan Karjalaan, mutta setäni elämä loppui äkillisesti sitä ennen sairauskohtaukseen Sotkamossa terveeltä jalalta. Mitään ei ollut tehtävissä.

Kotikunnaat kuitenkin kiinnostivat. Pentti-serkkuni ja minä saimme sellaista tietoa, jota matkoilla tarvitaan. Ennen Leningradiin saapumista Helenalle maksettiin ja setelit saivat paikan vasemman rinnan alta, täältä miliisit eivät niitä pöyhi, sanoi hän. Meidän matkamme onnistui hyvin.

MATTI PÄRSSINEN,
Lavia

P.S. Jonkin aikaa tämän kirjoituksen kirjoittamisen jälkeen tuli tieto, että Pentti Pärssinen on kuollut traktorionnettomuudessa.

Matkalla mukana ollut **Pentti Pärssinen** kotioloissaan etsii kadonneita säveliä. Kuva: **Marja-Liisa Pärssinen**.

Ajoreittiä etsitään kartasta Enkkuan mäellä. Valokuva: Pentti Pärssinen.

Kuvassa alla Rahkjärven vanha tienpaikka ja omenapuu. Armas Pärssinen, Helena Sällinen ja Matti Pärssinen.

Nuorilta uusia toimintaideoita

Pyhäkylä-Seuran vuosijuhla Kiirkassa Kinnalan Koukulla virpolauantaina 16.4.2011 onnistui hyvin. Sää suosi, väkeä oli mukavasti ja nuorilta saatiin uusia ajatuksia kokoontumisen kehittämiseksi.

Toimintakertomus (kiitoksin) ja tilit hyväksyttiin. Johtokunta jatkaa entisensä. Tilintarkastajina **Jukka Harjula** ja **Eija Kuusisto**, varalla **Pertti Tikka**. Toimintasuunnitelma ja talousarvio 2011-2012; Yleinen kokous antoi johtokunnalle seuraavan ohjeen. a) Hankkia tuloja sopivaksi katsomillaan tavoilla. b) Käyttää varoja maltillisesti toimintasuunnitelman toteuttamiseksi järkevällä tavalla.

Muuta ohjelmaa

Marja ja **Kalle Koukun** kattama ruokapöytä kiinnosti kaikkia. Kuten myös päätöskahvit. Yhteislaulut kaikuivat kiikokislaisen Topi Jokelan tahdittamina reippaasti. **Pertti Hakanen** valotti mielenkiintoisesti ensi kesän Pyhäjärvi-juhlien ohjelmaa, jonne kaikki tietysti suunnistamme. **Marja Koukku** kertoi pääsiäisajan ruuista, **Jukka Pusa** Pyhäjärven matkoista ja **Toivo Hinkkanen** virpomaperinteestä.

Johtokunta järjestäytyi

Pyhäkylä-Seuran johtokunta 2011-2012: Toivo Hinkkanen, phj, **Antti Kaasalainen**, vphj, rahastonh, **Seija Jokinen**, siht, **Mauri Hauhia**, **Kauko Hinkkanen**, **Irma Karppanen**, **Pentti Kiuru**, **Reini Kukko**, **Jukka Pusa** ja **Aino Pöyhönen**.

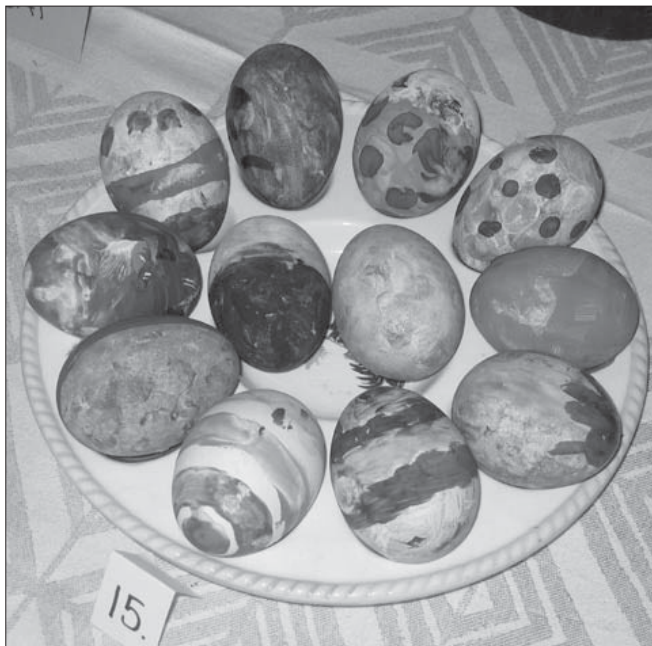
Työvaliokunta: Toivo Hinkkanen, Seija Jokinen, Antti Kaasalainen ja Jukka Pusa.

Uuden ”vanhan” Pyhäkylän koulupiiriä ja Vpl Pyhäjärveä koskevan arkistotiedon tallennusta useammalle koneelle selvittämään ja eteenpäin hoitamaan valittiin työryhmä: **Kauko Hinkkanen**, phj, **Mauri Hauhia**, **Antti Kaasalainen** ja **Jukka Pusa**.

Vuosijuhlan kehittäminen

Lasten ja nuorten mukaan saannin kehittämiseksi **Seija Hirvikoski** ja **Sanna Hinkkanen** tekivät johtokunnan kokouksen lopuksi ”pyytämättä” johtokunnalle mm. seuraavia ehdotuksia.

Vuosikokouksen ajaksi tulisi järjestää
a) Lapsille ja / tai nuorille oma ”työpaja”, tms ohjelmaa.

Värikkäitä pääsiäismunia ja virpovitsoja saatiin mukaan kilpailuun. Kuvat: **Kauko Hinkkanen**.

b) Rinnakkaisohjelmaa niille ”varttuneille” nuorille, jotka ”vierastavat” virallisia kokouksia.

c) Yhteisesti kaikenikäisille sopivia hauskoja kilpailuja, huutokauppaa, yms.

Näitä ideoita jalostamaan ja ohjelmaa niiden pohjalta valmistelemaan tulisi nimetä oma työryhmä, jossa jäsenenä olisi nuoria ja nuoria aikuisia.

Johtokunta kiitti ehdottajia hyvistä ideoista, jotka kirjattiin pöytäkirjaan ja heidän lupauksestaan olla kertaluonteisesti käytettävissä tulevaisuudessakin.

TOIVO
HINKKANEN

Munat maalattiin, vitsat koristeltiin

Virpomavitsakilpailuun tuotiin 7 perinteisesti ja 10 nykyajan koristeilla olevaa vitsaa. Toinen toistaan koreampia pääsiäismunia osallistui kilpailuun yli 20 munaa. Kaikki 45 mukana ollutta nuorta ja vanhaa saivat äänestää kunkin sarjan mielestään kauneinta. Tästä äänestystuloksesta ei ollut valitusoikeutta.

Perinteiset virpomavitsat: I Irma Karppasen 12 ääntä, II Helvi Wilkon 10 ääntä ja III Kerttu Välimaan 8 ääntä.

Nykyaikaiset koristeet: I Sanna Hinkkasen 13 ääntä, II Hannele Hauhian 10 ääntä ja III Kerttu Välimaan 7 ääntä.

Pääsiäismunat: I Joanna Hauhian 9 ääntä, II Irma Karppasen 7 ääntä ja III Joanna Hauhian 6 ääntä. Palkinnot: I palkinto: Kirjapari Kaunista Vpl Pyhäjärveä, II palkinto: kassissa piirakoita ja pullia, sekä III palkinto: myös leipomuksia. Kaikkien äänestäneiden kesken arvottiin myös kolme leipomuksia sisältävää kassia. Kilpailujärjestelyistä vastasivat nuoremman polven edustajat **Seija Hirvikoski** ja **Sanna Hinkkanen**. Suunnittelussa oli mukana myös **Jonna Hirvikoski**.

TOIVO HINKKANEN

Vammalan Karjalaseuran kevään avaus: piirakoita kaikelle kansalle

Valtaisan vaalihulinan siivittämänä Vammalan Karjalaseura sai antaa lisämaustetta oman senaattorihodokas Pertin tilaisuuteen torilla ja torikeskuksessa aurinkoisena lauantaiamuna. Taas kerran olivat seuran piirakkamestarit, rouvat siis, tehneet pari vuorokautta töitä; noin 1200 karjalampiirakkaa, riisi- ja peruna, saivat nähdä päivänvalon.

Hetkellinen oli ilo katsella kukkupaisiä laatikoita. Seuran miehet, Oiva, Taisto ja Pekka laittoivat myyntipaikan torikeskuksen aulaan. Pöytä täyttyi värikkäistä virpovitsoista ja myytävistä piiraista.

Tasan klo 09.00 saapui paikalle kutsuttuna kanttori **Päivi Vuoristo** joka **Mäkelän Helgan** toimesta sai oikein aidon virpomisen loiruineen kaikkineen ja tietysti piirakoita kotiin viemiseksi. Ja sitten alkoi yleinen myynti.

Niin siinä kävi kuten niin monesti ennenkin. Tunti ja vartti, niin pöytä tyhjä. Taas joku jäi ilman. Mutta ei hätää, tulee se palmusununtai ensi vuonnakin.

Puheenjohtaja kiittää kaikkia piirakkatalkoisiin osallistuneita. Niin leipojia, kuin **Tillin Mailaa** ja **Pekkaa** leivinuunin käytöstä ja

Vammalan Karjalaseuran väki ”harjoitteli” piirakkantekoa tulevia kesän Pyhäjärvi-juhlia varten. Palmusununtain viikonvaihteen myyjäisissä piirakoita kauppaamassa Taisto Nissinen ja Oiva Kaasalainen.

kuljetuksista. Niin.....ja ne myyntimiehet, tosi kauppiaita!

PEKKA SALONEN,
puheenjohtaja

Virpojana Helga Mäkelä, virvottavana Tyrvään seurakunnan kanttori **Päivi Vuoristo**, karjalaista sukujuurta, ja tyytyväisenä myhäilee karjalaseuran puheenjohtaja **Pekka Salonen**.

Pro Carelia -ansiomerkki sotahistorian ja siirtoväen tutkijoille

Karjalan Liiton hallitus on myöntänyt tänä vuonna kaksi Pro Carelia -ansiomerkkiä. Ne saivat pitkäaikaisesta Karjalaan ja karjalaisuuteen liittyvästä tutkimuksesta dosentti **Silvo Hietanen** ja dosentti **Pirkko Sallinen-Gimpl**

Pro Carelia -ansiomerkki on Karjalan Liiton korkein ansiomerkki. Se voidaan myöntää henkilölle tai henkilöryhmälle karjalaisuuden hyväksi suoritetusta huomattavasta työstä. Mitalia on myönnetty vuodesta 2000 lähtien. Ensimmäinen Pro Carelia myönnettiin presidentti **Martti Ahtisaarelle**.

Suomen historian dosentti, valtiotieteiden tohtori Silvo Hietanen arvioidaan kansainvälisiä piirejä myöten yhdeksi Suomen johtavista sota-ajan ja sotahistorian tutkijoista. Helsingiläinen, hämäläiset sukujuuret omaava Silvo Hietanen tutustui karjalaisuuteen jo kouluaikana Karjalan yhteiskoulussa eli entisessä Viipurin uudessa yhteiskoulussa. Mutta siirtoväen asiat veivät mukanaan opiskeluaikana Helsingin yliopistossa. Sekä gradu, lisensiaattitutkielma että väitöskirja liittyivät siirtoväkeen ja erityisesti vuoden 1940 siirtoväen pika-asutuslakiin.

Dosentti Silvo Hietanen on toiminut Karjalan Liiton seminaarityöryhmässä, luennoinut seminaareissa. Lisäksi hän on ollut mukana tuottamassa siirtoväkeä ja evakkoajaa koskevia näyttelyitä.

Silvo Hietanen jatkaa edelleen sodanjälkeisen asutustoiminnan parissa. Työn alla on Vennamon asutustoiminta ja -politiikka.

Suomalais-ugrilaisen kansatieteen dosentti, filosofian tohtori Pirkko Sallinen-Gimpl on yksi Suomen arvostetuimmista siirtokarjalaisen perinteen tutkijoista. Hän on tehnyt merkittävää työtä karjalaisen perinteen parissa. Hän on tutkinut siirtokarjalaisten identiteettiä ja kulttuurien kohtaamista, karjalaisten tapaperinnettä ja sotien jälkeistä rinnakkaiseloja. Karjalainen ruokatalous ja käsityöperinne sekä karjalaisen perheen historia sekä naisten ja lasten asema ovat hänen tutkimusaiheitaan.

Pirkko Sallinen-Gimpl on toiminut Karjalaisen perinteen työryhmässä vuodesta 1969 lähtien. Helsingin yliopistossa perustetun kansatieteen alaan liittyvän työryhmän tarkoituksena on ollut kerätä ja tutkia karjalaisen siirtoväen perinnettä. Työryhmä on tehnyt kymmenen kyselyä, joiden pohjalta Pirkko Sallinen-Gimpl on koonnut muun muassa Karjalaisen keittokirjan. Tästä kirjasta on lainattu ruokaohjeita myös Vpl. Pyhäjärvi-lehden lukijoille, ja kirjaan ovat muutamat pyhäjärveläisetkin henkilöt antaneet tietoja ruokaperinteestä.

Karjala-aiheisen runokilpailun pohjalta on alkukesästä ilmestymässä myös runokirja. Lisäksi muita perinne-kyselyä hyödyntäviä hankkeita on työn alla. Kyselyt ovat liittyneet karjalaiseen ruokiin, käsitöihin, tapoihin, pukeutumiseen, arkeen ja juhlaan.

Karjalaista perinnettä on kerätty myös Pirkko Sallinen-Gimplin ohjaamilla ikäihmisten yliopiston kursseilla vuodesta 1990.

Karjalan Liiton strategia päivitettiin

Liittokokouksessa päivitettiin Karjalan Liiton toiminta-ajatus, yhteiset arvot sekä strategiset tavoitteet ja periaatteet, jotka ulottuvat vuoteen 2020. Toiminta-ajatuksen keskeinen sisältö liittyy karjalaisen kulttuurin edistämiseen siten, että Karjalan Liitto on elinvoimainen karjalaisuuden foorumi kaikille suomalaisille, ei vain taustaltaan karjalaisille. Vuorovaikutus Karjalan alueeseen ja lähialue-yhteistyö on osa liiton toimintaa.

Liittokokous hyväksyi päivitetyn Karjalan kysymys-toimenpideohjelman. Karjalan Liitto toimii Karjalan kysymyksessä maan ulkopoliittisen johdon kautta ja sen kanssa. Liitto osallistuu aktiivisesti yhteiskunnalliseen Karjala-keskusteluun. Tavoitteena on jatkossa selvittää vastaavien eurooppalaisten järjestöjen kanssa mahdollisesti tehtävää yhteistyötä.

Liitto toimii karjalaisen ja kalevalaisen kulttuurin sekä karjalan kielen säilyttämiseksi. Kotiseutumatkailuun liittyviä toimia halutaan edistää erityisesti Karjalan tasavallassa Sortavalan seudulla ja toimia Viipurin aseman vahvistamiseksi kulttuurikaupunkina ja edistää Viipuriin liittyvää tutkimusta.

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerho retkeili Uudellamaalla Virolaisen patsaalla, Koivulassa ja Sibeliuksen Ainolassa

Pyhäjärvikerholaisia Johannes Virolaisen patsaalla. Kuva: Pirjo Kiiala.

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho teki onnistuneen kevätretken.

Aluksi suuntasimme Lohjalle **Johannes** ja **Kyllikki Virolaisen** museona toimivaan kotiin. Johannes Virolainen oli hankkinut tilan v. 1952 ja nimennyt sen – yllätys, yllätys – lapsuuden uimapaikan mukaan Vironperäksi. Oppaat kertoivat kodissa olevien lukuisten esineiden historias-ta.

Johannes oli eduskunnassa yhteisten asioiden hoitajana 42 vuotta, vv.1945-1983 ja vv. 1987-1991. Arvellaan, että avioero ja uusi liitto aiheuttivat hänen puutoamisensa yhdeksi vaalikaudeksi eduskunnasta.

Muistelimme myös, miten Kyllikki Stenosin toimittama ”Tänään kotona” oli perheen äideille tärkeää katseltavaa tv-ohjelmaa.

Talo on kauniilla paikalla mäensyrjässä, metsän reunassa ja ikkunoista voi näh-

dä peltöjen yli kauas. Puro oli padottu, joten siinä oli nyt uusi uimapaikka.

Kaiken näkemämme ja kuulemamme jälkeen matkasimme keskiajalta olevalle Lohjan Pyhän Laurin kirkolle, jonka kirkkomaassa lepäävät Johannes ja Kyllikki Virolainen.

Kirkkopuistossa, aidan ulkopuolella on **Nora Tapperin** suunnittelema ja valmistama muistomuu-ropatsas Johannes Virolaisesta. Patsas koostuu kolmesta eri osasta. Patsas paljastettiin v. 2004.

Seuraava kohteemme ja lounaspaikkamme oli Lohjalla Koivulan kartano, jonka historia alkaa vuodesta 1540, jolloin **Erik Fleming** osti kartanon Siuntion Karnaisten kylästä. Kartanon viljamakasiini, luhtiaitta, paja ym. rakennukset ovat myös edelleen käytössä.

Tutustuimme värikuula-

peliin, jota Koivulassa voi harrastaa. Lampaista kävimme lähtiessä tervehtimässä aitaussessaan.

Matka jatkui uusimaalaismaisemien halki Lohjalta Järvenpään Ainolaan. Opas kertoi kodin vaiheista vuodesta 1904.

Jean Sibelius kuoli vuonna 1957 ja **Aino Sibelius** vuonna 1969. Tyttäret myivät sen jälkeen talon Suomen valtiolle.

Aino Sibelius oli oikea kodin hengetär tehden valtaisan määrän työtä kodin hyväksi, miehensä vahvana taustatukena.

Tuusulanjärvi näkyy ikkunasta, joten niitä rakastettujen vesilintujen elämää oli mahdollista helposti seurata. Kuusi-aidan suojaa-massa puutarhassa kukkivat nytkin lukuisat kukat.

Aino ja Jean Sibelius ovat omasta toivomuksesta saaneet viimeisen leposijan Ainolan puutarhas-

ta. Säveltäjämestarin työn kunnioittamiseksi on pystytetty Sibelius-monumentti Helsingin Töölöön Sibeliuspuistoon. Monumentin valmisti **Eila Hiltunen** teräksestä vuonna 1967.

Olin 1950-luvun lopulla keräämässä koululaisena rahaa Sibelius-monumenttiin, ja aikuisena Karjalan Kaiun kuorolaisena laulamassa 1.3.2003 Ylöjärvellä konsertissa Johannes Virolaisen patsashankkeen hyväksi. Silloin tilaisuutta juhlisti myös Kyllikki Virolainen läsnäolollaan.

Nyt oli toiveiden täyttymys tutustua myös näihin koteihin.

Matkalaisten puolesta kiitän vielä matkasta sen järjestäjiä, **Leevi Hietasta** ja matkanjohtaja **Laila Innasta**.

PIRJO KIIALA
Kerhon sihteeri

Vpl.
Pyhäjärvi-
Säätiön
puheenjohtajat

Hallituksen
puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen
Harjavalta,
Kallenk. 10
29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen
@luukku.com

Hallituksen
varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg
Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8 00320
Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhaniforsberg
@gmail.com

Hallintoneuvoston
puheenjohtaja
Esko Pulakka
Nokia,
Kuljunperäntie 189
37200 Siuro
puh. 044 383 0867
esko.pulakka
@gmail.com

Pyhäjärvi-kerhon kuulumisia Lappeenrannasta

Taas on yksi kunnon talvi seljätetty runsaine lumineen ja pakkasineen, että voi suunnata suunnitelmia tulevaa kesää ajatellen.

Mennyt vuosi oli kerhomme kannalta aikalaila hiljaista, liekö osasyynä pitkäaikaiset pakkaskaudet. Mutta se ei suinkaan tarkoita sitä, ettei elämä jatku ne entiseen malliin myös jatkossakin.

Jatkuvuuden puolesta puhuu selkeästi se seikka,

kun kokoonnuimme 13. päivänä huhtikuuta vuosikokouksen merkeissä Vanhasen Orvokille – taas keran. Meitä oli tällä kertaa päässyt tulemaan seitsemän jäsentämme, jotka Orvoki alkuun voiteli ”iskukuntoon” kahvipöydän herkuilla.

Sen jälkeen menimme vuosikokousasioihin, lähinnä henkilövalintoihin. Kaikki valitut olivat hoitaneet uskotut tehtävät niin hyvin,

että ei ollut syytä muuttaa kokoonpanoa. Eli sihteerin tehtäviä hoitaa **Orvoki Vanhanen**, muut jäsenet ovat **Esteri Uranen**, **Pirkko Musakka**, **Risto Nokelainen**, **Veikko Kukko**, **Gunnar Tynkkynen** ja puheenjohtajana al-lekirjoittanut **Raimo Federley**.

Alustavia suunnitelmia teimme toiminnasta, johon kuuluu mm. kesäinen teaterikäynti, onkikilpailut syk-

symmällä ja yhteisiä tapauksia sovittuina ajankohtina tarpeen mukaan.

Jos nämä tämänlaiset suunnitelmat kuluvan vuoden aikana toteutuvat, niin silloin toimintamme ei ole ollut aivan turhaa.

Toivotaan, että tuleva kesä tuo mukanaan aurinkoiset päivät ja monia kesän riemuja meille kaikille.

RAIMO FEDERLEY

Talkoolaisia tarvitaan pitäjäinfoon kesäjuhlille

Viime kesän kesäjuhlilla Helsingissä oli laaja Karjalan pitäjien näyttely ja infotiski, jossa kiinnostuneet voivat esittää kysymyksiä Karjalan pitäjistä, kylistä ja muistakin karjalaisasioista. Pitäjäinfosta tuli paljon kiitosta ja Karjalaisten Pitäjäyhdistysten Liitto yhdessä Karjalan Liiton kanssa haluaa jatkaa pitäjäinfoa myös tulevan kesän kesäjuhlilla Turussa 17.-19.6.2011. Turku on myös

toinen Euroopan kulttuuripääkaupungeista!

Karjalainen tori, jonka yhteyteen Turun jäähalliin järjestetään pitäjä- ja sukuinfopiste, on auki la 18.6. klo 9 - 18 ja su 19.6. klo 9 - 15. Pitäjäinfon päivystysrinkiin tarvitaan talkoolaisia, jotka voivat olla muutamän tunnin ajan vastamassa luovutetun Karjalan pitäjii koskeviin kysymyksiin. Pääsisitkö sinä mukaan?

Esittelyvuorot ovat noin kahden tunnin jaksoissa. Tavoitteena on, että samaan aikaan vuorossa olisi useampi henkilö, jotka olisivat vähän eri puolilta luovutettua Karjalaa. Tarkoituksena on, että kysyjää osataan opastaa lisätiedon lähteille ja että kysyjälle voi kertoa, mihin seuraan kannattaa esimerkiksi ottaa yhteyttä.

Koko Karjalan aluetta ei tarvitse osata ulkoa, tarjola

la on apuvälineeksi monenlaista materiaalia.

Tule mukaan tekemään luovutettua Karjalaa tunnetuksi. Ilmoita halukkuutesi infoon Mervi Piipposelle mervi.piipponen@karjalanliitto.fi tai Maijaliisa Kalliomäelle maijaliisa.kalliomaki@mbnet.fi

Jos sinulla on toiveita esittelyvuorosi suhteen, voit samalla kertoa niistä.

Karjalaiset Kesäjuhlat Turussa 17.-19.6.2011

Kesäjuhlien ohjelma:

Perjantai 17.6.

Klo 11 Kesäjuhlaseminaari aiheena Suomenlahden vanhat valtakkaupungit

Klo 19 Musiikkinäytelmä Karjalaisuus saapuu Varsinais-Suomeen

Klo 20 Karjalainen klubi-ilta

Lauantai 18.6.

Klo 9-18 Karjalainen tori

Klo 9-18 Pitäjä- ja sukuseurojen näyttely

Klo 10 Käsityönäyttelyn avajaiset ja Kuolemajärven kansallispuvun ensiesittely

Klo 10-18 Käsityönäyttely

Klo 10 Piirakkakisa ja VIP-kisa

Klo 11 Kuorokavalkadi

Klo 10 Kyykkäkisa

Klo 11 Karjalan maraton ja Karjalan minimaraton

Klo 12–15 Ruokailu, Kupittaan jäähalli

Lasten ohjelmaa

klo 12–17 Työpajoja

klo 14–16 Kansantanssipiknikki

Klo 15 Karjalaisten kesäjuhlien avajaiset

Klo 18 Vigilia, Pyhän Aleksandran kirkko

Klo 18 Iltakirkko, Turun Tuomiokirkko

Klo 18.30 Kansantanssikonsertti

Klo 19.30 Konsertti, Viipurin Lauluveikot

Lasten ohjelmaa

klo 19.30-21 Vunukoiden illanvietto

klo 21-23 Disko

Klo 20 Juhlatanssit, Heili Karjalasta vaikka tanssien

Klo 21 Karjalainen klubi-ilta

Sunnuntai 19.6.

Klo 9 Seppelen lasku

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä

Ylösnousemuskappeli avoinna klo 8.30-9.30

Klo 9-15 Karjalainen tori

Klo 9-15 Pitäjä- ja sukuseurojen näyttely

Klo 10 Liturgia, Pyhän Aleksandran kirkko

Klo 10 Messu, Turun Tuomiokirkko

Klo 11.30 lippukulkueen järjestäytyminen, Kauppatori

Klo 12 Lippukulkue lähtee kohti juhlapaikkaa

Klo 11.30–15 Ruokailu, Jäähalli

Klo 15 Päiväjuhla, Veritas Stadion, Blomberginaukio

Tarkemmat ohjelma yms. tiedot Karjalan Liiton internetsivuilta www.karjalanliitto.fi

Kotiseutuni Pyhäjärvi

Sinut muistan kaunoinen Karjalan maa!
Sua muistan,
kuin mennyttä muistellaan...
Olet poissa
vaan lähellä kuitenkin...
Sydämissämme asut sä armahin!

Siellä lapsena piirtelin
nimeni santaan –
Pyhäjärven valkeaan
hiekkarantaan.
Oli auringon kiloa yllä veen...
poutapilvet soutivat hiljalleen –
ja laineen liplatus lämpöinen
kertoi suven jo saapuneen!

Siellä kuuntelin lauluja Laatokan
sen suuren selkämme mahtavan!
Siellä aaltojen pauhua, myrskyä on –
siellä soittavat kellot Valamon.
Siellä leikkiä löin ja ilakoin –
Siellä lapsuuden ajan armaan koin!

Kotipelloilta kukkia poimittiin –
ja aurinko paistoi niin!
Oli pelloilla kiireiset heinätyöt –
oli valkeat, lämpimät kesäyöt.
Ruislinnan laulu yössä soi...
ja perhoset karkeloi.

Minä muistan kotini armahan –
ja kukkivan tuomeni tuoksuvan
eessä valkean ikkunan!
Pyhäjärven siintävän
kirkkaan veen...
niistä nyt muistojen laulun teen!

Olit kaunis Karjalan maa!
Sua milloinkaan
en tahdo pois mielestä unhoittaa.
Vaikka maailman poluilla harhailen –
sinun luoksesi pääse en.
Sydämessäni paikka
on lämpöinen –
kotiseutuni Pyhäjärven.

AINO MARIA ANTILA
o.s. Kurikka

Apurahoja jaossa

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö jakaa yhteydessään toimivista rahastoista apurahoja kaksi kertaa vuodessa.

Apurahan hakijan tulee omata vähintään toisen esivanhemman osalta pyhäjärveläiset sukujuuret. Tämä tulee käydä ilmi hakemuksesta, mainitsemalla kuka sukulainen on ja milloin hän on syntynyt.

Myöskin selvitys siitä missä ja mitä opiskelee ja missä vaiheessa opiskelut ovat. Hakemuksesta tulee selvittää hakijan nimen lisäksi osoite, myös sähköpostiosoite.

Perinnerahasto I:n

apurahat jaetaan äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille.

Arvo Kukon rahastosta

jaetaan apurahat humanistisia tieteitä ja musiikkia opiskeleville.

Perinnerahasto I:n ja Arvo Kukon rahaston apurahojen hakuaika päättyy **toukokuun 2011 loppuun mennessä.**

Vapaamuotoiset hakemukset toimitetaan Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitukselle osoitteella Yrjö S. Kaasalainen Kallenkatu 10 29200 Harjavalta yrjo.kaasalainen(at)luukku.com Puh. 0400 626 770.

Apurahojen jaosta on myös tiedot osoitteessa: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio>Apurahat.

Tilauslaskuista

Pyhäjärvi-lehden tilausmaksuista:

Valtaosalle tilaajista on postitettu perinteiseen tapaan kestotilaukslasku vuodesta 2011, osalle taas on lähetetty ns. tasauslasku siitä, mitä tämänvuoden lehdistä on maksettavaa. Olemme siirtyneet uuteen osoiterekisteriin, ja jatkossa kaikki tilaukset laskutetaan kalenterivuodesta eli tammikuun alusta joulukuun loppuun. Mikäli tilausmaksuissa on epäselvyyttä, yhteys: p. 040 730 2622 tai 044-2815047 tai s-postilla marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi pirjo.kiiala@luukku.com

Maksettaessa huomioitavaa:

TILINUMERON EDESSÄ ON KIRJAIMET FI - (ei siis kirjain F ja numero 1)

Halutessanne voitte myös siirtää esim. edesmenneen tilaajan lehden uudelle lukijalle ilmoittamalla siitä em. osoitteisiin. Pyhäjärvi-lehti ilmestyy edelleen 12 kertaa vuodessa, tilaushinta vain 30 euroa / vsk. Lehti on myös hyvä lahja läheisille, ystäville ja nuoremman polven edustajille. Saatavilla myös alkuvuoden numerot, eli uudet tilaajat saavat myös koko vuosikerran!

PIRJO KIIALA

Vpl. Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitaja

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti
tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Soita p. 040 730 2622

vpl. **Pyhäjärvi**

